

mélyedésben ülnek s igen könnyen mozgathatók. Az említett mélyedésekhez ideg vezet. Kétségkívül tehát, hogy ezek a szőrök hallásra kiválóan alkalmasak és Dahl-nak ez irányban való vizsgálatai tényleg kimutatták, hogy a szőrök a hanghullámokkal együttrezgésnek indulnak.

Igen érdekesek Rollmann legújabb vizsgálatai, a ki főleg a közönséges keresztes pókkal (*Epeira diademata*) kísérletezett hangvillák segítségével és arra a eredményre jutott, hogy a hálója központján ülő pók feltűnően csak oly hangokra reagál, melyek leginkább megközelítik azon hangokat, melyek a pók táplálékául szolgáló dongó legyek szárny-

rezgése által jönnek létre. Igen érdekes e tekintetben, hogy a pók egészen indifferensnek mutatkozik oly hangvillával szemben, mely másodpercenként 880 rezgést végez, azaz már meglehetősen magas hangot ad, mely megfelelő körülbelül a szunyog okozta dongásnak. Ismeretes tény pedig, hogy a keresztes pók nem szunyogokkal, hanem legyekkel él, melyek szárnya másodpercenként mintegy 352 rezgést végez. Ha ilyen rezgésű hangvillával közeledünk a pók felé, azonnal körülfogja a villa szabad végét és finom szövettel kezdi befogni, mellyel áldozatait szokta mozgásukban megakadályozni.

FRANZÉ R.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Választmányi ülés 1894-ik évi január 10-ikén.

Elnök: Szily Kálmán.

Jegyző: Csopely László.

Jelen vannak: Entz Géza, Fröhlich Izidor, Horváth Géza, Konkoly Miklós, Krenner József, Lóczy Lajos, Mágócsy-Dietz Sándor, Semsey Andor, Staub Móricz, Than Károly és Thanloffer Lajos választmányi tagok; Heller Ágost könyvtárnok, Lengyel Béla első-, Paszslavszky József másodtitkár és Lengyel István pénztárnok.

A titkár előterjeszti az 1894 januárius 17-ikén tartandó rendes közgyűlés napirendjét, — melyet a Választmány helybenhagy s kinyomatását elrendeli.

A titkár előterjeszti a lelépő választmányi tagok és az új alapszabályok 18. §-a értelmében választandó 12 új választmányi, továbbá egy elhunyt választmányi tag helyére megválasztására ajánlottakat szakok szerint és betűrendben. — A választmány elfogadja s kinyomatását elrendeli.

Than Károly választmányi tag előterjeszti az alakítandó chemiai szakosztály tervezetét, a chemiai folyóirat megindításának módozatait és ismerteti a Társulat viszonyát a szakosztályhoz. — A választmány a bizottság jelentését tudomásul veszi s működéséért

köszönetét fejezi ki; elhatározza, hogy ha a garancia megvan, legfeljebb 1500 frt segélyben részesíttessék a folyóirat, (500 forint a forgó tőkéből s 1000 forint az országos segélyből vétetvén, de akkor a chemia az országos érdeklő kutatások turnusából kimarad) jóváhagyja az előfizetési és tagsági díjra, alapítványokra és kezelésre vonatkozó javaslatot s elrendeli, hogy a folyóirat programja a februárius Közlönyben közzététessék.

A titkár előterjeszti a megbízottak jelentéseit. Ilosvay Lajos rövid időn benyújtja, Lovassy Sándor 1894 végén, Simonkai Lajos 1894 szeptember havában benyújtja a kéziratot, Róna Zsigmond előmunkálatokkal, Héjas Endre pedig adatgyűjtéssel van elfoglalva. — Tudomásul vétetik.

Lengyel István pénztárnok előterjeszti a Forgó Tőke állását az 1893. év végén. A bevétel 39,495 frt 99 kr., a kiadás 34,575 frt 05 kr., a pénztári maradék 4920 frt 94 kr., a Társulat alaptőkéje 107,120 frt 42 kr., az országos kutatások számlájának maradéka 6476 frt 95 kr. s a Könyvkiadó-Vállalat VII. és VIII. ciklusának maradéka 1350 frt 82 kr. — Örvendetes tudomásul vétetik.

A titkár előterjeszti, hogy Grütner Albert m. á. v. chemikus Budapesten

200 frttal a pártoló tagok sorába lépett. — Örvendetes tudomásul szolgál.

A jegyző felolvassa a mult választmányi ülés óta a könyvtárba beérkezett ajándékokat. Szerzők ajándékai: Dr. K o r o t n a i (K r i c k) Á r p á d, Budapest belvárosának egészségi állapota 1886—1891-ig és az orvosi szolgálat; — Dr. O t t a v a I., A ragályos trachomás szembetegség terjedéséről a nép között; — Tanulmány a trachomás szemgyuladásról; — Tanulmány a szemkötőhártya trachomás betegségének sebészi orvoslásáról; továbbá Dr. H o r v á t h G é z a ajándékai: A. F. Marion, Annales du musée d'histoire naturelle de Marseille; — A Kaukázusi selyemtermesztő állomás munkálatai, 6. kötet. — Köszönettel vétetnek.

A titkár mélyen elszomorodva jelenti, hogy az utolsó választmányi ülés óta 4 tag haláláról értesült. Elhunyt Dr. Perémi Gábor orvos, Tolmácson, 1875 óta rendes, 1881 óta örökítő tag; Egerpataki Márk Géza telegráfiszt, Nagy-Szebenben; Jaczkó Pál egyetemi hallgató, Rimaszombaton, és Thuolt István birtokos, Monostor-Pályiban. — Szomorú tudomásul vétetik.

Kilépéseket jelentették 85-en. — Tudomásul van.

A jegyző felolvassa az új tagokul ajánlottakat: Apa Kornél tanító Gamás, (ajánló: Hertelendy J.); Athanaczkovics István tanító Farkasd, (Nágel S.); Bacso András tanító Hutta, (Tabódy J.); Dr. Balázs Márton bányaműorvos Aranyidka, (Geöcze I.); Barcza Ignác vasuti hivatalnok Székesfehérvár, (Kell J.); Bergmann Keresztély pénztárnok Trebusa, (Végh F.); Bogay Kálmáné Kaposvár, (Szily K.); Dr. Borbély Samu orvos Kolozsvár, (Dr. Raab Gy.); Bradács Gyula kir. közjegyző Ungvár, (Tabódy J.); Csánki Jenő megyei aljegyző Gyula, (Haviár L.); Csankó Géza tanító Bátta, (Bartsch S.); Dr. Cservenák Gyula körorvos Ecség, (Kun L.); Csontos József tanár Sárospatak, (Búza J.); Desseffy Dénes földbirtokos Oroszpaták, (Bélteky A.) Donáth Henrik m. e. hallgató Budapest, (Muraközy K.); Donovitz Vilmos tkp. főkönyvelő Vác, (Vadas J.); Dr. Dukesz Zsigmond kórházi orvos Gyula, (Bodoki M.); Dullien Ferencz tisztviselő Budapest, (Ráth A.); Ellend József tanár Sárospatak, (Buza J.); Ember János kir. s-tanfelügyelő Ungvár, (Tabódy J.); Eulenberg Felix sz. chemikus Budapest, (Pfeifer I.); Frankfurter Ármin chemikus Budapest, (Neumann Zs.); Fröhlich Pál tanító Nagybecske-

rek, (Fritz I.); Fuchs Soma orvos Vörösmarth, (Thury D.); Gerencsér László joghallgató Pécs, (Sikabonyi Angyal P.); Glöckner Soma chemikus Budapest, (Rözsényi I.); Dr. Goldstein Sándor orvos Nagyvárád, (Berkovits M.); Gözsy Máté ügyvédjelölt Szegzárd, (Apt Ö.); Ifj. Grádl Sándor m. á. v. mérnök Trebusa, (Végh F.); Hammer Jenő birtokos Pápa, (Wachsmann J.); Hanniker Géza szolgabíró Nezsider, (Pamper I.); Hetvényi Lajos ev. s. lelkész Város-Hodász, (Hollósy K.); Dr. Hevesi Imre orvos Kolozsvár, (Raab Gy.); Heykál Ede főkertész Debreczen, (Krámer L.); Horváth Viktor akad. hallgató Selmece, (Lengyel I.); Jakab István postatiszt Kassa, (Lengyel I.); Ifj. Janda Károly birtokos Nagy-Kanizsa, (Szigethy K.); Jencs Zoltán gazdatiszt Ecség, (Fuchs A.); Kacsinka Árpád urad. tisztartó Al-Csill, (Groza Konstantin); Karika Béla gyógyszerész Tata, (Lengyel I.); Kemény János tanító Ungvár, (Tabódy J.); Dr. Klein Fülöp orvos Budapest, (Grósz L.); Kolosy Béla m. k. erdész Eger, (Gesztés L.); Dr. Kovács Sebestyén Endre megyei főorvos Ipolyság, (Ivánka I.); Dr. Kovács Henrik körorvos Némethi, (Welwart A.); Ifj. Lechner Antal, gyógyszerész Pécs, (Lechner V.); Linczboth Ignác kir. főmérnök Budapest, (Nádory B.); Lukács Károly főerdész Zólyom-Radvány, (Bernolák M.); Mamusits János tanító Újverbász, (Fischer S.); Markó Tivadar akad. hallgató Selmece, (Lengyel I.); Milhoffer Sándor birtokos Ecséd, (Popper H.); Nagy Béla ügyvédjelölt Budapest, (Török B.); Németh Ödön hirdapíró Budapest, (Pethő Gy.); Novák Endréne Ungvár, (Tabódy J.); Dr. Nyiredy Jenő tanársegéd M.-Óvár, (Kosutány T.); Pálffy Béla r. k. s. lelkész Endrőd, (Lukács I.); Pap János lelkész Gyömrő, (Lengyel I.); Podlucsányi Géza m. á. v. hivatalnok Szolnok, (Kristóffy Gy.); Dr. Posewitz Tivadar állami geológus Budapest, (Szontagh T.); Réhling Konrád bányászakadémiai hallgató Selmece, (Sikabonyi Angyal P.); Reich Oszkár joghallgató Budapest, (Schmidlechner K.); Ribényi István bányászakadémiai hallgató Selmece, (Sikabonyi Angyal P.); Róth Ármin kir. posta-távirdatiszt Székesfehérvár, (Kell J.); Dr. Rothbart József orvos Budapest, (Kövesligethy R.); Rusz Jenő joghallgató Pécs, (Sikabonyi Angyal P.); Sauer Frigyes tanító Újverbász, (Fischer S.); Schellenberg Richárd bányászakadémiai hallgató Selmece, (Sikabonyi Angyal P.); Schiller Károly sz. orvos Buda-

pest, (Török B.); Schulz Vendel benzés tanár Pápa, (Pető M.); Dr. Sonnenschein Ignác orvos Trebusa, (Végh F.); Steiger Zsigmond bányatiszt Akna-Szlatina, (Magyary M.); Sulyok Ylda úrhölgy Szákul, (Lengyel I.); Szabó János urad. ispán Csorvás, (Gremesperger Gy.); Szentgyörgyi Lajos igazgató Kolozsvár, (Gabányi E.); Szigethyné Szalay Erzsike úrhölgy Budapest, (Geőcze S.); Szivér Lajos joghallgató Pécs, (Sikabonyi Angyal P.); Talabér Kálmán birtokos Sárszeg, (Kherndl I.); Tauser Antal chemikus Nagyvárad, (Pfeifer I.); Török Veremund benzés tanár Pápa, (Lendvai H.); Báró Vécsey István főhadnagy Vác, (Vécsey S.);

Vital Jenő m. e. hallgató Pozsony, (Kepes E.); Vizer Arthur tanító Gamás, (Hertelendy J.); Dr. Vrabély Ármánd min. fogalmazó Budapest, (Schilberszky K.); Dr. Wagner Dániel orvos Kolozsvár, (Raab Gy.); Dr. Weiszbrunn Ignác orvos Őcsöd, (Finta L.); Dr. Wertheim Károly orvos Kolozsvár, (Raab Gy.); Weyde Gyula tiszviselő Budapest, (Ráth A.); Wick Gyula bányagyakornok Szomolnok, (Lajos Gy.); Zöld Márton joghallgató Pécs, (Sikabonyi Angyal P.); a kik mind a 89-en megválasztottak; velők a tagok száma 7729-re emelkedett, a kik közt 209 alapító tag és 163 hölgy van.

KÖZGYÜLÉS

1894 jan. 17-ikén.

Elnök: SZILY KÁLMÁN.

I.

Az elnök a közgyűlést a következő beszéddel nyitja meg.

Tisztelt Közgyűlés!

Ismét elmúlt egy év s ismét megjelennek e Társulat tisztviselői — most már 53-adszor — hogy beszámolván a megelőző évbéli működésükről s megtévén előterjesztésüket a választmány nevében a hozzá utalt ügyekről, megszabják a Közgyűlés helyeslő vagy roszszaló ítéletét. A lefolyt évben is minden feltűnés nélkül haladt előre e Társulat azon az úton, a melyet hazai viszonyaink számára kijelöltek, a miként erről a napirend során az illető tiszti jelentésekből, azt hiszem, meggyőződni méltóztatik.

A jelen közgyűlésen azonban kivételesen az elnöknek is kell tennie jelentést, mert a napirend során oly ügyekről is lesz szó, a melyek a Társulat törvénykönyvét: alapszabályait illetik.

Méltóztatik emlékezni, hogy a mult évi közgyűlés az alapszabályok több pontjának módosítását határozta el, s az elnökséget megbízta, hogy a módosított alapszabályok megerősítését a Nagyméltóságú Belügyminiszteriumnál eszközölje ki. Ez megtörtént, és ezennel sze-

rencsém van bejelenteni, hogy az új alapszabályok minden pontjukban helyben hagyattak.

A jelen közgyűlésnek lesz most már feladata az új alapszabályokat foganatosítani, illetőleg, a hol szükségesnek mutatkozik, a régiekről az újakra az átmeneti intézkedéseket ad hoc megállapítani.

Az új alapszabályok 18. szakasza azt rendeli, hogy a Társulat választmánya, a tisztviselőknél kívül, ne — mint eddig — 24 tagból, hanem minden tudomány-szakra 6—6 tagból, tehát 36 tagból álljon. A jelen közgyűlésnek lesz tehát feladata, az új alapszabályok értelmében, a választmányt 36 tagra kiegészíteni, s minthogy az eddigi választmányi tagok közül a legrégebben választott 8 új választás alá esik, egy választmányi tag pedig — a mindannyiunktól tisztelt és szeretett Czögler Alajos társunk évközben elhunyt — a jelen közgyűlésnek összesen 21 tagot kell a választmányba választania.

Ehhez képest a választmány, az alapszabályok szakasza értelmében, 42 társulati tagot jelölt ki, s a t. Közgyűlésnek szabadságában áll, akár a kijelöltek,

akár a többi rendes tagok közül választani meg a kiegészítésre szükséges 21 tagot.

Az új alapszabályok eme rendelkezése tehát, minden további határozat s minden átmeneti intézkedés nélkül, foganatosítható.

Továbbá az új alapszabályok 18. szakasza azt rendeli, hogy ha elnökök vagy titkárok választásának esete forog fenn, a választmánynak minden megüresült állásra 3—3 tagot kell kijelölnie, s a közgyűlés csakis a kijelölt 3 tag közül választhat.

Nyilvánvaló, hogy a mult évi közgyűlés, midőn e határozatát meghozta, abból a föltevésből indult ki, hogy ezt a kötelező erejű kijelölést, a melyet a közgyűlésnek tiszteletben kell tartania, már a 36 tagra kiegészített választmány fogja előterjeszteni.

Történt azonban, hogy Társulatunk jelenlegi első titkára, Lengyel Béla tisztelt társunk, mindjárt a tavali közgyűlést követő első választmányi ülésen bejelentette, hogy már hat évig viselvén az első titkár tisztét, tanári és egyéb tudományos elfoglaltatásai miatt a legközelebbi közgyűlésen kénytelen lesz visszalépni és itteni tisztét le fogja tenni a Közgyűlés kezébe. És e kijelentését oly feltétlen határozottsággal, oly komoly s minden ellenmondást kizáró eltökéléssel terjesztette elő, hogy a választmány, ámbár fájdalommal és mély sajnálattal értesült a Társulat e régi és nagyérdemű tisztviselőjének visszavonulási szándékáról, ellene mit sem tehetett s kénytelen volt a megmásíthatatlan helyzettel számot vetni.

Erre vonatkozólag a választmány egyhangúlag hozott határozatával azt a javaslatot terjeszti a t. Közgyűlés elé, hogy az első titkár ez alkalommal még ne az új, hanem a régi alapszabályok szerint választassék, t. i. úgy, hogy a vá-

lasztmány kijelöl három tagot az első titkári állásra, a Közgyűlésnek azonban jogában áll, hogy most még másra is adhassa szavazatát, mint a kijelöltek egyikére. A választmányt e javaslatára az a megfontolás vezette, hogy a 24 tagú választmány, mely még a régi alapszabályok szerint alakult meg, nem követheti magának azt a jogot, a mely majd az új alapszabályok szerint a 36 tagú választmányt megilleti.

Az elnök a közgyűlést megnyitottnak jelentvén ki, előterjeszti a napirendet és a mai közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére Szontagh Pál, Pethő Gyula és Rodiczky Jenő urakat kéri fel.

Bemutatja a m. kir. belügyminiszertől jóváhagyott alapszabályokat és a mult évi közgyűlésnek hitelesített jegyzőkönyvét.

A napirend értelmében az első titkár és a választmányi tagok választása következik.

Az elnök jelenti, hogy Lengyel Béla első titkár tanári elfoglaltsága s tudományos buvárlatai miatt már az év félyamán benyújtotta lemondását, s csakis a választmány felkérésére maradt meg a közgyűlésig; minthogy lemondása annyira határozott alakban történt s okai oly nyomósak voltak, hogy a továbbmaradásra birni lehetetlen volt, a választmány, sajnálattal bár, kénytelen volt a lemondást elfogadni s a Közgyűlésnek az új első titkára vonatkozólag előterjesztését megtenni.

Lengyel Béla első titkár jelentést téve a legrégebben megválasztott választmányi tagok visszalépéséről s a választmánynak az új alapszabályok értelmében 12 taggal való kiegészítéséről, a választmány nevében előterjeszti, hogy a választmány az alapszabályok értelmében minden tag helyére két-két szakférfiút ajánl, megjegyezvén, hogy minden szavazónak jogában áll az ajánlottakon kívül másokra is szavazni.

A közgyűlés ez előterjesztést tudomásul vevén, az elnök a szavazatszedő bizottságba Villányi Alajos elnöklete alatt Schiberszky Károly, Lakits Ferencz, Pavlicsek Sándor és Róna Zsigmond urakat kéri fel azzal az utasítással, hogy, ha az első titkára beadott szavazatok összeszámolásával elkészültek, a bizottság elnöke az eredményről a Közgyűlésnek azonnal jelentést tenni szíveskedjék.

Az elnök erre a közgyűlést a szavazatok beadásának idejére felfüggeszti.

A szavazatok beadása után az elnök újra megnyitja az ülést. A napirend szerint a tisztí jelentések következnek.

II.

TITKÁRI JELENTÉS.

— Lengyel Bélától. —

Tisztelt Közgyűlés!

Röviden egybefoglalva, kötelességszerűen számot adok az alábbiakban a K. M. Természettudományi Társulat munkásságáról a lefolyt évben.

A választmány havonként megtartott üléseiben a Társulat folyóügyein kívül egyéb fontosabb kérdések megoldásával is foglalkozott, melyek közül kiemelem a következőket:

A választmány az állattani szakértekezlet kezdeményezésére elhatározta, hogy a madárvonulás 10 éven át leendő rendszeres megfigyelésének szervezésére a Társulat részéről 10 éven át évenként 500 frrtal járul a költségekhez.

Az állattani szakértekezlet ajánlatot tett, hogy a magyar fauna rendszeres és hiteles jegyzékét összeállítja, ha a Társulat hajlandó a munka kinyomatására. A választmány örömmel fogadta az ajánlközt és a munka kinyomatását elhatározta.

Ugyancsak az állattani szakértekezlet indítványára mozgalmat indított Társulatunk zoológiai édesvízi és tengeri állomás szervezésére. Az ügy még befejezve nincs.

A földmívelési m. k. miniszter helyeslőleg vette tudomásul a Társulatnak vélelmes jelentését, melyet a hasznos és káros madarak Parey-féle fali táblájra adott; helyesli ilyen tábláknak magyar kiadását és erre vonatkozólag prospektust és költségelőirányzatot kívánt.

Ugyancsak a földmívelési m. k. miniszter köszönetet mond úgy a Társulatnak mint a kebelében működő tőzegkutató bizottságnak munkásságáért és a már elért eredményekért; felhívja egyben a bizottságot, hogy a további teendők programját terjessze fel. Ő nagyméltósága e munkásság eredményét külön füzetben kiadta ily czímen: »A Kir. Magy. Természettudományi Társulat tőzegkutató bizottságának működése 1892-ben«.

A földmívelési m. k. miniszter javaslatot kér Társulatunktól a Velencei-tóban

nagy mértékben elszaporodott úgynevezett békanyál irtására. A javaslat közelebb fog fölterjesztetni.

A kereskedelmi m. k. miniszter a millenium alkalmából leiratot intézett a Társulathoz: járulna hozzá a nemzeti ünnep emeléséhez akár nemzetközi, akár országos tudományos kongresszusok megtartásával, s eziránt hozott határozatát terjessze fel. A választmány megfontolás alá vevén a kérdést, abban állapodott meg, hogy mivel a Magyar Orvosok és Természettudományi Társulat akkor a fővárosban lesz, nehogy a szakösszejövetelek szétforgácsolódjanak, a Társulat maga részéről tudományos gyülekezést nem kezdeményez, hanem a Magyar Orvosok és Természettudományi Társulat gyűléseit támogatja.

Választmányunk kénytelen volt a Társulat lakásügyével is foglalkozni, a mennyiben az eddigi lakás felmondott. A felmondás oka az, hogy a »Pester Lloyd« napilap szerkesztőségének szüksége van a helyre. — A beérkezett számos ajánlatot a választmány mérlegelvé, végleges elhatározásra eddig nem jutott; de a legközelebbi napokban már el fog dőlni a kérdés.

A szakértekezletek munkásságára átérve, örömmel jelenthetem, hogy ezek létezésüknek második évében serény munkásságot fejtettek ki, a mit igazol az értekezleteken tett előterjesztések száma. Előadásokat tartottak:

«) A botanikai szakértekezleten:

1. Schilberszky Károly »Két-szikú növények mesterségesen előidézett extrafascicularis edénynyalábjairól«. Bemutatással.

2. Sztérényi Hugó »Bizottsági jelentés a fő- és székváros terein álló fák magyar nevei tárgyában«.

3. Borbás Vincze és Schilberszky Károly »Jelentés a Nymphaea thermalis DC. Budapesten való megtartásának módjairól«.

4. Hazslinszky Frigyes »A honi Peronospora-félék«. Bemutatta Mágócsy-Dietz Sándor.

5. Istvánffy Gyula »A leydeni Clusius codex«. Bemutatással.

6. Fialowsky Lajos Beythe András »Füvészkönyvének« magyar növénynevei.

7. Staub Móricz »Rövid phytopalaeontológiai közlemény«. Bemutatással.

8. Borbás Vincze »Európai aran-kának amerikai gazdája«.

9. Borbás Vincze »Velenovski Flora Bulgarica« című műnek ismertetése. Bemutatással.

10. Istvánffi Gyula »A meteor-pirosokról«. Bemutatással.

11. Schilberszky Károly »A csitári négy kalászi rozs«.

12. Alföldi Flatt Károly »A gramen hungaricum«. Bemutatta Simonkai Lajos.

13. Simonkai Lajos »Helyesbítések a magyar flórában«. II. közlemény. »Egy tátravidéki Hieracium«. Bemutatással.

14. Páter Béla »A füvek virágzatának néhány rendellenessége«. Bemutatta Schilberszky Károly. Mutatványokkal.

15. Richter Aladár »A trópusi flóra három vitás génusza: Cudrania Trécul, Plecospermum Trécul. és Cardiogyne Bureauanatomiai és systematikai viszonyairól«. Bemutatta Franzé Rezső.

16. Mágócsy-Dietz Sándor Lubbock »A contribution to our knowledge of seedlings« művének ismertetése.

17. Staub Móríc »Vázlat Magyarország flórájának praehistóriájából«. Bemutatással.

18. Fanta Adolf »A mák tokjának rendellenességei«.

19. Filarszky Nándor »A rózsavirág teratológiájáról«. Bemutatással.

20. Franzé Rezső: Bütschli O. »Ueber den Bau der Bacterien« című dolgozatának ismertetése.

21. Waisbecker Antal »Néhány érdekesebb ibolya«. Bemutatta Borbás Vincze.

22. Borbás Vincze »A Gentianák Endotricha csoportjának újabb irodalma«. Mutatványokkal.

23. Simonkai Lajos »Helyesbítések a magyar flórában«. III. közl. »Hazánk flórájának Tricherái«. Bemutatással.

24. Borbás Vincze a) »Özbog«. b) »A Hieracium glaberrimumról«.

25. Csapodi István Arzenvegyületeket bontó gombák. Gosio B.-nek »Azione di alcune muffe sui composti fissi d'arsenico« című művének ismertetése.

26. Jurányi Lajos Helyreigazító észrevételek Strasburger »Ueber das Verhalten des Pollens und die Befruchtung bei den Gymnospermen« című dolgozatára.

27. Czákó Kálmán: Simonkai »Aradmegye növényvilága« című munkájának ismertetése.

28. Schlesinger Sámuel: Löw Imánuel »Aramaäische Pflanzennamen« című lexikografiai művének ismertetése vonatkozásal az A. de Candolle »Sur l'origine des plantes cultivées« adataira.

29. Borbás Vincze a) »A Xanthium organológiájához«. b) »A fűzfa levél-mirigyének ellombosodása«. Bemutatással.

30. Klein Gyula »A keresztesvirág szerkezetéről boncztani alapon«.

31. Borbás Vincze »Pars pro toto a botanikai elnevezésekben«.

32. Alföldi Flatt Károly »Egy Linné-ereklye«. Bemutatta Istvánffi Gyula.

33. Istvánffi Gyula »A norvégiai tőkehal-pusztító gombáról«. (Wallenia ichthyophaga O. Joh.)

34. Simonkai Lajos »Helyesbítések a magyar flóra terén«. IV. közl. »Két Trichera jellemvonásai«.

Összesen 21 előadó 36 tárgyról értekezett.

b) A chemia-ásványtani szakértekezleten:

1. Lengyel Béla »Előadási kísérletek. Fémek előállítása elektromos úton; fémek hatása vízre«.

2. Loczka József »Kéntartalmú ásványok alkatrészeinek elválasztása chlór segítségével«.

3. Muraközy Károly »A sajt vizsgálata, tekintettel a magyarországi sajtokra«.

4. Bugarszky István »Vizsgálatok a chemiai statika köréből«.

5. Kalecsinszky Sándor »Laboratoriumi berendezési tárgyak«.

6. László Ede Dezső Schmitt Konrád-nak »A nassaui herceg pinceszében levő kabinetbork elemzéséről« írott munkáját ismertette.

7. László Ede Dezső »A bűdös-kői (Smrdak, Nyitramegye) ásványos víz chemiai elemzése«.

8. Molnár Nándor »Fotografiai lemezeken észlelhető változásokról, ha a kép előidézéskor a lemez a fénytől nincsen jól védve«.

9. Muraközy Károly »Az élelmi szerek és italok jóságának ellenőrzése a mint ma nálunk van, és a mint lenni kellene«.

10. Illosvay Lajos »Egy hamis egykoronás chemiai elemzése«.

11. Illosvay Lajos »Adalék a káliumnitrit, általában vízben oldható nitritek térfogatos elemzéséhez«.

12. Kiss Károly »Néhány új készülék«.

13. Pfeifer Ignác »A víz elemzése technikai szempontból«.

14. Szabó József »Érdekes kőzetpéldány a csetátye-hegyi bányából«.

15. Winkler Lajos »Tiszta aethylen előállítási módja«.

16. Szarvasy Imre »A chromogén baktériumokról«.

17. Than Károly »A chemiai affinitás«.

18. László Ede Dezső »A kénesavnak a borban megengedhető mennyiségéről«.

19. Lengyel Béla »A tricarbon-sulphidról«.

20. Szádeczky Gyula »Az eruptív kőzetek újabb, chemiai osztályozásáról«.

Összesen 15 előadó 20 tárgyról értekezett.

c) A fiziológiai szakértekezleten:

1. Szili Adolf »A szemhátér astigmatismusa«.

2. Tangl Ferencz »Adalék a bél-élekezéshez«.

3. Korányi Sándor »Az akaratlagos mozgások időbeli lefolyásának tanulmányozására szolgáló kísérleti módszer«.

4. Jendrássik Ernő a) »Módosított hőregulátor«, b) »Sterilizálható baktérium-fecskendő«.

5. Ónodi Adolf »A nervus recurrens átmetszése kutyán«.

6. Pándi Kálmán »Az idegsejtek kóros elváltozásai idült bróm-, kokain-, nikotin- és antipyrin-mérgezés után«.

7. Schaffer Károly és Tangl Ferencz »Kísérleti adatok a pyramis-pályák másodlagos elfajulásához«.

8. Csapodi István »A szem ideghártyájának megpihenése«.

9. Ónodi Adolf »Gégekísérletek bemutatása«.

10. Szontágh Ábrahám »Az iris akaratlagos beidegzése«.

11. Schaffer Károly »A gerinczvelő másodlagos elfajulásához«.

12. Gara Géza »Paizsmirigy kiirtása nyulakon«.

13. Goldzieher Vilmos »Adatok a könnymirigy beidegzéséhez«.

14. Török Lajos »Adalék a veritékmirigy működésének ismeretéhez«.

15. Tangl Ferencz »Zimmermann és Sal vizsgálatai a bendő összehasonlító szövettanáról«.

16. Ónodi Adolf »A musc. cricothyreoides működéséről«.

17. Jendrássik Ernő »Bakteriológiai oltó-pipetta«.

18. Goldzieher Vilmos a) »Szemhéjak együttmozgása a rágással«, b) »Torus lencsék«.

19. Nagy Béla »Az idegsejtek alkati elváltozásai elmebántalmakban«.

20. Sarbó Arthur »Edinger rajzoló készüléke«.

21. Korányi Sándor »Módszer a vesén átáramló vér napi mennyiségének comparativ meghatározására és a vese működési képességének mérésére«.

22. Landauer Ármin »Adatok a víz szerepéhez az anyagforgalomban«.

Összesen 15 előadó 24 tárgytól értekezett.

d) A zoológiai szakértekezleten:

1. Mócsary Sándor »A fémdarazsakról«.

2. Biró Lajos »Az Anoxia orientalis átalakulása«.

3. Franzé Rezső »A Choanoflagellaták szervezeti viszonyairól«.

4. Horváth Géza »Hány évig tart hazánkban a cserebogarak fejlődése?«

5. Vángel Jenő »Édesvízi Bryozoaokról«.

6. Franzé Rezső »A Choanoflagellaták szervezeti viszonyairól« folytatás.

7. Sajó Károly »Többféle érdekes rovarfajról«.

8. Rátz István »A kutyában élő Dochmius-okról«.

9. Daday Jenő »Adatok a budapesti kagylósrák-fauna ismeretéhez«.

10. Biró Lajos »Néhány érdekesebb rovar bemutatása«.

11. Entz Géza »A Thuricola nemről«.

12. Daday Jenő »Előleges jelentés a fumei öbölben végzett planktológiai gyűjtések eredményéről«.

13. Lendl Adolf »A pókok színeinek mustrázatáról«.

14. Daday Jenő »A magyarországi Branchipus-fajok egy érdekes alakjáról«.

15. Lendl Adolf »A pókok színeinek mustrázatáról« folytatás.

16. Franzé Rezső »Jelentés a Balatonon végzett gyűjtések eredményéről«.

17. Biró Lajos »Jelenetek a rovar-életből«.

18. Horváth Géza »A marseille-i zoológiai állomás évkönyveinek bemutatása.«

19. Vángel Jenő »A Balaton mohállat-világa.

20. Kertész Kálmán »Uj módszer a halak konzerválására«.

Összesen 11 előadó 20 tárgyról értekezett.

E számadatok igazolják, hogy a szakértekezetek életbeléptetésével mindenkitől érzett szükségességek feleltünk meg. A szakértekezetek fokozódó fejlődése a közel jövőben várható, s már-már teljességbe megy az a kezdettől fogva táplált remény, hogy a szakértekezetek megerősödve, lassanként önálló, autonom testületekké alakulnak; a nélkül, hogy az anyatársulattól kiszakadnának, önálló tevékenységet fejtenek ki. Ez legközelebb megvalósul a chemiai szakértekezetre. Than Károly, e szakértekezet egyik elnöke, azt az indítványt tette, hogy a chemiai szakértekezet a Természettudományi Társulat keretében önálló szakosztállyá alakuljon s önálló szakfolyóiratot indítson. A szakértekezet lelkesedéssel fogadta az indítványt s azzal a kérelemmel járult a választmány elé, hogy az életbe léptetendő szakfolyóiratot erkölcsi és anyagi támogatásban részesítse. A választmány e kérelmet elvileg máris teljesítette, a mennyiben a vállalat anyagi és erkölcsi támogatását elhatározta.

Várható, hogy a többi szakértekezet is rövid időn annyira fejlődik, hogy hasonló értelemben fognak cselekedhetni.

A szakértekezeteken kívül voltak szaküléseink is.

Egyiken Herman Ottó a miskolczi palaeolith-leletet mutatta be tanulságos fejtegetés kíséretében.

Másikon Wittmann Ferencz »A nagy fészültségű és nagy szaporaságú áramokról« tartott előadást, melyen a magyarországi születésű Tesla, amerikai elektrotechnikus híres kísérleteinek egy részét mutatta be.

Természettudományi estélyeink, úgy mint eddig, a lefolyt évben is igen látogatottak voltak. Thanhoffer Lajos egyetemi tanár, tagtársunk »Az anatómia köréből« tartotta meg előadásait, melyek úgy tartalom, mint alak tekintetében egyaránt lekötötték a

hallgatóság figyelmét. Megismerkedtünk ez előadások nyomán az emberi test szerkezetével, az egyes szervek funkciójával, a test idomaival, szépségével. Ha mindez csak pusztán szóval adatott volna elő, az előadásoknak bizonyára sem vonzó erejük, sem oly nagy hasznok nem lett volna mint a milyen volt; de az előadó nem kimélt semmi fáradságot, hogy előadásait szép anatómiai gyűjteménnyel és anatómiai rajzokkal világosítsa fel. Könnyű volt az neki, mert gazdag anatómiai gyűjteménnyel rendelkezik, melyet szüntelenül maga is gyarapít, és a mi természetben bemutatható nem volt, azt művészkézzel vetette papirosra. A sok színes és egyszerű rajz, melyet előadásain láttunk nagyobb részt saját keze munkája; s ha előadás közben meg-megvillant egy eszme, egy gondolatmenet fejében, melynek megértésére rajz kellett, megragadta a rajzoló szént, s mi bámulattal néztük, miként domborodik ki néhány perc alatt a szép rajz a papiros lapjából. Előadásából nemcsak anatómiai ismereteket szereztünk, hanem betekintést kaptunk abba is, hogy a mai természetbúvárnak sokoldalúlag kell eszközökkel fölfegyverkezve lenni, ha feladatának meg akar felelni. Thanhoffer Lajos a maga elé tűzött feladatnak megfelelt, s mi köszönettel tartozunk neki, hogy e feladat megoldására vállalkozott.

Gothard Jenő két estélyen értekezett »Az időmérésről«. Előadása aktuális volt a zónaidő behozatala miatt. Előadásában felkarolta az időmérés történetét a legrégibb kortól napjainkig. A szép kísérletekkel és mutatványokkal illusztrált tanulságos előadásért Társulatunk nevében e helyen is köszönetet mondok neki.

Dr. Goldberger Lajos »A kelmefestészet chemiájából« tartott három estélyen előadást, melyeken a kelmefestészet vázlatos történetével, mai technikájával, a festőanyagok eredetével ismertetett meg bennünket. Előadásait számos mutatvánnyal és kísérlettel világosította meg, s hallgatósága mindenkor figyelemmel és elismeréssel fogadta fázadozását.

Dr. Horváth Géza, a rovtartani állomás főnöke, az orosz kormány meghívására utazott a Kaukázusban. Ott szerzett tapasztalatairól volt alkalmunk őt beszámolni hallani. A Kaukázus úgy természeti mint ethnografiai tekintetben egyik legérdekesebb pontja kontinensünknek s így természetes, hogy tagtársaink nagy érdeklődéssel és

köszönettel kísérték a szép mutatóanyagokkal illusztrált előadásokat.

A természettudományi estélyeket illetőleg a jövőben is öröndetes kilátásaink vannak.

Dr. Laufenauer Károly, egyetemi tanár, kérelmemnek engedve, vállalkozott 8—10 előadás tartására »Az idegességről«. A tárgy maga a legnagyobb mértékben kihívja érdeklődésünket, mert oly jelenséggel foglalkozik, mely a mai társadalomban mind nagyobb tért hódít; de érdeklődésünk csak fokozódik, ha a théma fejtegetését olyan kezekben tudjuk, mint a fent megnevezett tagtársunké, a ki széles körű ismereténél és bő tapasztalásánál fogva e thema fejtegetésére bizonyára a leghivatottabbak egyike.

Krécsy Béla, tanár, régi buzgó munkatársa Közlönyünknek, két évet töltött Amerikában s szerzett tapasztalatairól szintén két estélyen fog beszámolni.

A Természettudományi Közlöny ez évben is a már régen követett irányban haladt; felkarolta az összes természettudományokat, népszerűen ismertetvén az újabb vívmányokat. A Közlöny 1893-ban 42 íven 72 rajzzal jelent meg 7800 példányban.

A »Pótfüzetek a Természettudományi Közlönyhöz« rendeltetésökhöz képest szakszerű közleményeket hozott. A szakértekezletek fokozódott munkássága szükségessé tette, hogy a Pótfüzetek kibővítsenek. A választmány hozzájárulásával a Pótfüzetek a lefolyt évben nem mint eddig 4, hanem 5 füzetben jelentek meg, 15 íven 79 rajzzal. Mikor a Pótfüzetek megindítását javasoltam, az lebegett előttem, hogy idővel, ha a Társulatban a szakszerű munkásság fokozódik, a Pótfüzetekből egyes szakfolyóiratok fognak keletkezni. Ez, mint már szerencsém volt megemlíteni, a chemiai szakfolyóíratra rövid időn megvalósúl, s így a Pótfüzetek ezental a botanika, fiziológia és zoológia rendelkezésére fognak állani, minélfogva e szakok több tért nyernek a publikációra. E folyóiratunk jelenleg 4000 példányban jelenik meg.

Az 1893-ik évvel indult meg Könyvkiadó-Vállalatunk VIII. ciklusa. E ciklus programja tagtársainknak megküldetvén, főlöseges, hogy arról itt részletesebben szóljak. Csupán egyet kívánok kiemelni, és ez az, hogy a Könyvkiadó-Vállalat ez idei ciklusába felvettük Róiti olasz fizikus munkájának magyar átdolgozásban leendő kiadását. E munka nem olvasmány, mely népszerű modorban tárgyalja a fizikát, ha-

nem kézikönyv, mely szakszerű tudományos kritikával van megírva. Az, a ki természet-tudományi műveket kellemes szórakozás céljából szokott olvasni, e munkának nem nagy hasznát látja; de az, a ki komoly és alapos tanulmányt óhajt végezni, annál inkább örömmel veendi e művet. Eredetileg nem volt a Könyvkiadó-Vállalat programjában, hogy szakszerű, tudományos kézikönyveket is kiadjon s így megokolásra szorul, hogy miért vétetett fel a programba ily műnek kiadása is. Hazánkban a nagyobb tudományos kézikönyveknek még nincs meg a közönsége s ezért kiadók nem is vállalkoznak ilyen költséges munkák kiadására; de ha nincs is az ilyen munkáknak nagy közönségök, azért egyesek elég sokan vannak, a kik az ilyen munkák hiányát nagyon is érzik. Társulatunk e hiányon akar segíteni, mikor Könyvkiadó-Vállalatába az ilyen munkák kiadását is felveszi. Nem kételkedem abban, hogy e törekvést minden tagtársunk helyeseli; még azok is, a kik az ilyen munkáknak közvetlenül csak csekély hasznát veszik, megnyugvást találnak abban, hogy tagtársaink egy részének, ha mindjárt csekély töredekének is, igen nagy szolgálatot tesznek.

A VIII. ciklus három évének elseje most telt le és abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy az első év könyvilletményét már is szétküldhettük. Megjelent és szétküldött:

1. »Az északi madárhegyek tájáról« Herman Ottó-tól. 75 képpel, 3 színes táblával, 36 íven.

2. »Előadások a geológia köréből« Szabó József-től. 201 képpel és műlapokkal, 23 $\frac{1}{2}$ íven.

Nemcsak az az öröndetes, hogy előfizetőinknek az első évi könyvilletményt megküldhettük, hanem különösen az, hogy eredeti munkákkal szolgálhattunk nekik.

A sajtó alól nem sokára kikerül:

»Termesztett növényeink eredete« De Candolle-tól Pavlicsek Sándor fordításában.

A Könyvkiadó-Vállalatnak 1618 aláírója van.

Az országos segély költségén készült »A Chara-félék, különös tekintettel a magyarországi fajokra«. Dr. Filarszky Nándor-tól. 8 $\frac{3}{4}$ negyedrért íven 20 ábrával és 5 tábla rajzzal.

Az országos segélyből a múlt évben Társulatunk nyílt pályázatot hirdetett 1000 frt díjjal a fizika-meteorológia köréből meg-

irandó munkára. A pályázatra négy ajánlat érkezett, melyekről az e célra kiküldött bizottság véleményes jelentését az 1893 május 17-ikén tartott választmányi ülésen terjesztette elő. A választmány e jelentés alapján megbízta Héjas Endre kir. meteorológiai intézeti kalkulátort a »Zivatar-megfigyelések hazánkban 1871-től 1893-ig« című munka megírásával; továbbá Róna Zsigmond, kir. meteorológiai intézeti assistenst »Magyarország légnyomási viszonyai« című munka megírásával; végre Hegyfok Károly, turkevei plébánost »A barométer és az eső« című munka elkészítésével. A negyedik ajánlattevőnek egyenes megbízást a választmány nem adott; de kilatásba helyezte, hogy ha munkáját megírja és az a bírálókat kiállja, a Társulat gondoskodni fog a munka megjelenéséről és szokásos díjazásáról.

A Bugát-féle alapból kitzött zárt pályakérdésre, »Vizsgáltságának meg a magyarországi hidraulikus márgák mineralógiai, geológiai és chemiai tekintetben,« pályamunka nem érkezett.

A lefolyt év fontosabb statisztikai adatait a következőkben foglalom össze.

A tavalyi közgyűléskor a Társulatnak 7702 tagja volt; ezek között 201 alapító és örökítő tag és 151 hölgy. A múlt évben megválasztottak 478-an, kiléptek és a névsorból törültek 377-en, meghaltak 74-en és így a tagok jelenlegi létszáma 7729, közöttük 209 alapító és örökítő tag és 163 hölgy.

A múlt közgyűlés óta alapítványokat tettek:

Grittner Albert	200	frt.
Ráth Arnold	200	»
Gelléri Szabó János	100	»
Goldberger Lajos	100	»
Rombauer Emil	60	»
Rombauer Tivadar	50	»
Dr. Schuschny Henrik	100	»

Néhai Horváth Károly fővárosi ügyvéd zöldfa-utca 24. szám alatt levő házában felét nyolcz intézetre, közöttük a Társulatra is hagyta az esetre, ha örökősei 1901-ig örökösök nélkül halnának el.

Néhai Prágay Károly, győri ügyvéd, a Társulat régi tagja, végrendeletileg 200 frtot hagyott a Társulatnak.

A lefolyt évben tagtársaink közül sokan elhaláloztak. Társulatunk nagy, sok tagja, és így sok halottja is van; de a veszteséget nem a rideg számadat fejezi ki, mert minden évben eltemetünk tagtársaink közül olyanokat, a kik nemcsak buzgó tag-

jaink voltak, hanem élénk tevékenységet is fejtettek ki a Társulat érdekében. Ilyen volt

Leutner Károly. Társulatunknak 1868-ban lett tagja; 1873-ban pénztárnokká választatott s e tiszttel szakadatlanul viselte 1891-ig. A téren, a melyen működött, nem lehet babérokat aratni; mert a pénztárnok, a ki számadásait és könyveit rendben vezeti, csak kötelességét teljesíti, melyért a közvélemény különös elismerésben nem részesíti; ellenben a legcsekélyebb hiba gyakran elégséges, hogy méltatlanul gyanúsíttassék. A megboldogult is jól tudta, hogy különös elismerésre nem számíthat, sőt hogy a méltatlan gyanúsításnak jobban ki van téve, mint bárki tisztársai közül; Társulatunk, kivált kezdetben, fényes anyagi elismerésben sem részesíthette és Leutner Károly mégis évek hosszú során át viselte hivatalát. Valóban a Társulathoz való legnagyobb ragaszkodásnak a jele ez. Ő szerette ezt a Társulatot s örült, ha évről évre több-több tagdíjat könyvelhetett el; pedig a munka, mely a forintos tételek elkönyvelésével jár, nagy és fárasztó. A kik közelről ismertük, felvidultunk közelében, mert mindig ifjú kedélyével nemcsak a maga, hanem a mások hangulatát is fel tudta vidítani. Bízást állíthatni, hogy Társulatunk egyik leglelküsemreteresebb tisztviselőjét veszítette el benne. Legyen béke hamvai felett!

Elvesztettük Czögler Alajost a választmány tagját és a Társulat buzgó munkását. Az alapos tudás fárdhatatlan munkássággal párosult benne. Alig egy évtizede, hogy munkásságának egy részét Társulatunk céljaira fordította, s mégis »A fizika története életrajzokban«, »A mágnesség és elektromosság«, »Fizikai egységek« című alapos tudományossággal és szép nyelvezettel megírt munkáival gazdagította irodalmunkat. Alig egy éve, hogy Társulatunk a Roiti-féle fizika kézikönyvének magyar átdolgozásával megbízta és ő a munkát egy-két év hijával befejezte. A veszteség, mely az ő halálával Társulatunkat érte, annál inkább érzékeny, mivel legszebb férfikorában kellett közülünk elköltöznie. Mennyit várhattunk még tőle, ha a végzet el nem éri!

A lefolyt évben összesen 74 tagtársunkat veszítettük el, kik mindannyian buzgó tagjai voltak Társulatunknak.

Leróttuk a kegyelet adóját elhunyt tagtársaink iránt. A szomorú kötelesség teljesítése után rójjuk le hálánkat azok iránt, a kik Társulatunkat legrégebben támogatják.

Jedlik Ányos nyug. egyet. tanár, jelenleg Győrben, 1841, tehát 53 év óta tagja Társulatunknak.

Müller Bernát gyógyszerész Buda-
pesten, szintén 1841 óta tag.

Ők ketten vannak még, a kik a Társulat bölcsőjénél állottak, s a Társulatot zsenge, ifjú korában munkásságukkal támogatták.

Török József tanár Debreczenben 1842 óta és

Dr. Hölbling Miksa orvos Pécsen 1844 óta tagja a Társulatnak.

Ötven év az ember életében nagy idő, s csak keveseknek adatik meg, hogy ötven évet munkássággal tölthessenek; de még kevesebbnek adatik meg az, hogy a hosszú munkálkodás után megpihenve, friss lélekkel és ép szellemmel érdeklődhessenek a közintézmények iránt. E szerencsében részesültek imént megnevezett tagtársaink. Adja Isten, hogy e szerencsében még sokáig részesüljenek; adja Isten, hogy még sokáig mondhassuk őket mieinknek.

A Társulat vagyónáról a pénztárnoki jelentés számol be. Itt csak azt jegyzem fel, hogy alaptőkének 1893 december 31-ikén 107,120 frt volt; a forgó tőke bevétele 39,495 frt, kiadása 34,575 frt volt, tehát a pénztári maradvány 4920 frt.

A könyvtár állását és használatát a könyvtárnok jelentése adja elő.

Tisztelt Közgyűlés! Az elmúlt év történetét válogtam. Röviden, frázisok mellőzésevel egybefoglaltam a fontosabb adatokat, melyek Társulatunk működéséről képet nyújtanak s ezzel be is fejezhetném jelentésemet. Azonban én utolszor szólalok meg e helyről; utolszor terjesztem elő jelentésemet, és ha csak egy évig viseltem volna tisztemet, nem érezném szükségét, hogy a már előadottakhoz még valamint csatoljak; de hét évi működésem, úgy vélem, kötelességemmel teszi, hogy most, mikor végkép megválok eddig viselt állásomtól, visszapillantsak a hét év fontosabb mozzanataira.

Hivatali elődöm tette az indítványt, hogy az eddig szokásos természettudományi estélyeken kívül népszerű természettudományi sorozatos előadások tartassanak s a választmány ez indítványhoz hozzájárulván, az első ilyen sorozatos előadások tartására Ilosvay Lajos nyerte meg, a ki 1887-ben, az évben, mikor titkári állásomat elfoglaltam, a chemia alapelveit ismertette. Őt követték báró Eötvös Loránd a fizika köréből, Entz

Géza a zoológia köréből, Krenner József Sándor a mineralógia köréből, Wartha Vincze a technológia köréből, Szabó József a geológia köréből, és Thánhoffer Lajos az anatómia köréből tartott előadásaiikkal. Ismeretes, hogy ez előadások milyen fogadtatásban részesültek és milyen nagy, de e mellett előkelő hallgatóságuk volt. A sorozatos előadásokon kívül még voltak természettudományi estélyeink is, a melyeken az előadók egyes kisebb, modern témákat fejtegettek. Bizonyára köszönettel tartozunk mindannyian az előadóknak, de különösen hálás köszönettel tartozom én, a kinek kérelmét szívesek voltak meghallgatni és a fáradságos munkára vállalkozni.

A Természettudományi Közöny 1886-ban 34¹/₄ íven jelent meg s hatodfélezer példányban ment szét; ma a Közöny közel nyolczadfélezer példányban megy szét 42 íven. Iránya nem változott; úgy mint akkor, most is a természettudományi ismeretek népszerű modorban való terjesztése a célja.

Mikor titkári állásomat elfoglaltam, indítványt terjesztettem a választmány elé, hogy az addig megjelent »Népszerű természettudományi előadások gyűjteménye« című füzetes vállalatot szüntesse meg és helyette léptessen életbe olyan folyóiratot, a mely a népszerű előadásokon kívül szakszerű tudományos dolgozatokat is közölne. Így léptek életbe a »Pótfüzetek«.

Titkárságom kezdetétől fogva nagy súlyt helyeztem arra, hogy Társulatunkban a népszerű irányon kívül a szakszerű munkásság is kultiváltassék. Visszaemlékezve a Társulatunk újjászületését megelőző korszakra, a hatvanas évek elejére, úgy láttam, és úgy vagyok most is meggyőződve, hogy Társulatunk akkori fellendülésében a számos kedvező körülmény között az sem állott utolsó helyen, hogy elég sok fiatal erővel rendelkezünk, a kik tudományos munkásságukat a Társulat kebelében kezdték meg, s a kik bizonyos fokú szakmunkásság kifejtése után az akkor inaugurált népszerűsítő irány fejlesztéséhez nagy mértékben hozzájárultak. A lendület, a melyet a természettudományi ismeretek népszerű modorban való terjesztése a Társulatnak adott, teljesen háttérbe szorította a szakszerű működést. Voltak ugyan szaküléseink, a melyek azonban alig érdemelték meg e nevet. Ez üléseken ugyanis nem annyira a szakszerű működés eredményei tárgyaltak, mint

inkább természettudományi curiosumok, melyek talán kevésbé mehettek valódi vívmány számba, de annál inkább felköltették a laikus kíváncsiságát. Ehhez járult, hogy ez üléseken is mindinkább meghonosodott a népszerű irány, s így jött létre az a tarthatlan helyzet, hogy az ülések tárgyai — noha többnyire nem a lényeges és fontos vívmányok sorából választottak — tudományos alappal bírtak, de nem szigorú szakszerűséggel, hanem félig népszerűen tárgyaltattak. A szakszerű tudományos munkásság aláhanyatlásának visszahatása volt a népszerű irányú tevékenységre. Azok, a kik hajdan a Társulatban ez irányban működtek, ma már más elfoglaltságuk miatt, csak elvétve jutnak hozzá, hogy a Társulatnak népszerű előadások tartásával vagy cikkek írásával szolgálhassanak. Az ő vállalkait sokkal nagyobb teher nyomja, semhogy a legjobb akarattal melletti is — pedig az egyikökből sem hiányzik — a Társulatot úgy szolgálhatnák mint hajdan. A tőlük megindított munkásságot a fiatalabb nemzedéknek kell folytatni. De az ilyenmő munkálkodásra iskolázottság kell. Téved az, a ki azt véli, hogy alapos, szakszerű tudományos munkásság nélkül jó népszerű előadásokat lehet tartani és jó cikkeket írni. Hogy valaki ez irányban gyümölcsöződen működhessek, helyes tudományos felfogásának, kritikájának, szóval önállóságának kell lenni, a mit nem csupán a tudományos buvárkodás, hanem ezzel együtt az eredmények nyilvánosságra hozatala ad meg. Nem volt elég alkalom arra, hogy a fiatal erők a nyilvánosság elé való kilépésre a kellő iskolázottságot megszerezhessek. Szaküléseink nem olyan mederben mozogtak, hogy a kezdő kedvet kaphatott volna azokban tevékeny részt venni; de ha azért egyszer-másszor szerény dolgozatával előlépett, nem volt tér, a hol a dolgozat napvilágot lásson. E bajon segíteni Társulatunknak feladata, s ebből kiindulva a tisztelt Közgyűlés elé terjesztett évi jelentéseimben mindig visszatértem e tárgyra, mindig hangsúlyozván, mennyire fontosnak tartom, hogy Társulatunk a szakszerű tevékenységet ne zárja ki munkaköréből. Gyakori felszólalásomnak megvan az eredménye. Megalkultak a szakértekezletek, melyekben serény munka folyik, pezsgő élet van, és a melyek a kezdet nehézségeit már-már legyőzik. A szakértekezletek megizmosodására véleményem szerint már a legközelebbi jövőben szükséges, hogy működésök egyöntetűvé

téessék. Ügyrendről kell gondoskodniok, mely működésüket szabályozza és a szakközlemények kiadására nekik kellő befolyást biztosítson. A chemiai szakértekezlet már is elég erőt érez arra, hogy önálló szakfolyóiratot léptessen életbe. Nem kétlem, hogy a többiek is rövid idő múlva követik példáját, ha működésüket a Társulat ezentúl is támogatja.

Titkári működésem alatt a Könyvkiadó-Vállalat két cikklusa, a VI. és VII. fejeződött be, melyekben összesen közel 600 nyomtatott ívet juttattunk előfizetőinek. Titkári jelentéseimben sokszor hangsúlyoztam, hogy önálló, népszerű természettudományi munkák megírására és kiadására kell törekednünk, nem mellőzvéni természetesen a külföldi népszerű irodalmát sem. Örömmel konstatalhatom, hogy a fent említett két ciklusban elég nagy számmal jelentek meg önálló munkák, melyek köztetésben részesültek. A Könyvkiadó-Vállalatnak 1886 végén az V. ciklus lezártával jelentékeny deficitje volt. A csorba ki van köszörülve, sőt a vállalatnak 1893 végén 10,956 ft tartalékalapja is van. A vállalat előfizetőinek száma 1886-ban 1423 volt, ma 1651.

Tagjaink száma 1886 végén 5797 volt, ma 7729. A gyarapodás tehát 1937.

A Társulat alaptőkéje 1886 végén 78,386 ft volt s elődöm akkori jelentésében azt a megjegyzést tette, hogy »az első százezer már közel van«. Ma már nem közeledünk a százezer felé, hanem meghaladtuk; alaptőkénk jelenleg 107,120 ft 42 kr.

A Társulat gyarapodásának leghívebb képét a forgó tőke adja. Ennek bevétele 1886 végén 28,889 ft volt és 1893 végén 39,459 ft tehát 10,570 frttal több.

Előadtam, t. Közgyűlés, a hét évi időszaknak, a mely alatt a titkári tisztet viseltem, főbb mozzanatait. Álszerénység volna elhallgatnom, hogy ezekből a Társulat szellemi és anyagi gyarapodása tűnik ki. A mellett, hogy a régi munkatársak közül többen ismét az előadó asztalhoz léptek, cikkeket, sőt munkákat írtak, számos ifjú új munkakerővel gyarapodott Társulatunk. Kiadványaink szaporodtak; beltartalmuk kiállja a bírálatot; mert nincs igazságosabb bírálat az olvasó közönségénél s e részről soha kedvetlen elbírálásban nem részesültek. Társulatunk tagjainak száma, valamint vagyona jelentékenyen gyarapodott. A milyen álszerénység lett volna tőlem ezeket ki nem emelni, épen olyan szerénytelenség lenne, ha ez

eredményeket magamnak rónám fel érdemül. Azok elérésében sok tényező működött közre; első sorban tisztársaim és a választmány, a kik minden körülmény között jóakaróulag támogattak s előzékenységgel s gyengéséggem elnézésével hálára köteleztek. Fogadják érte mélyen érzett köszönetemet. Nem kevésbé vagyok hálás minden tagtársunk iránt, mert a kikkel szerencsés voltam érintkezhetni, mindannyian a legjobb akaratot és indulatot tanusították irántam. Övék együttvéve az érdem, hogy ily kedvező eredményeket mutathatok ki, midőn eddig elfoglalt állásomtól megválok. De egy érdemem — és ezt nem szerénytelenségből mondom — nekem is van: szerettem e Társulatot mindig és a legjobb meggyőződéseim szerint igyekeztem érdekeit szolgálni. Bizonyára vannak, a kik hét év alatt többet, nagyobbat és szebbet tudtak volna produkálni, de nincs a ki jobban szíven viselte volna a Társulat érdekeit, fejlődését. Ezzel az engem megnyugtató tudattal teszem le eddig viselt tisztsegemet a t. Közgyűlés kezeibe.

Tisztelt Közgyűlés! A válasz nehéz. Ha ellenségeinktől válunk meg, kínossá teszi a helyzetet az ellenségeskedés; de kárpótlást találunk abban az örömben, hogy ellenségeinktől megszabadultunk. Mennyivel kínosabb a válasz reám nézve, a ki csupa jóakarótól és — engedjék reménylenem — egyetlen egy ellenségtől sem válok meg. Utolsó szavam e helyről az a kérelem: Tartsanak meg emlékekben és becses jó indulatukban.

Az elnök jelenti a közgyűlésnek, hogy a szavazatszedő bizottság feladata első részének megfelelt s az első titkárra adott szavazatokat összeszámálta.

Jelentése szerint beadott 83 szavazat, melyből Paszlavszky József-re 31, Schmidt Sándor-ra 19 és Wartha Vincze-re 33 szavazat esvén, abszolút többséget egyik sem kapott.

Ilyen választás esetére az alapszabályok 18. §-a akként intézkedik, hogy »ha az első szavazáskor általános szótöbbsége egyiknek sem volna, a második választás csak a legtöbb szavazatot nyerő két egyén közt történjék«.

Jelenti továbbá, hogy Paszlavszky József úrtól 1894 januárius 16-iki kelettel a következő levelet kapta:

»Igen tisztelt Elnök úr!

Mínhogy a holnapi közgyűlésen betegséggem miatt nem jelenhetek meg, kérem,

legyen szíves, abban az esetben, ha reám mint első titkárra annyi szavazat esnék, hogy az érdemesebbeknek abszolút többségét zavarná, nevemben a közgyűlésen kijelenteni, hogy a netalán szükségesnek mutatkozó másodszori szavazásnál a magam részéről a szavazatokról lemondok.«

Kéri a közgyűlést legyen szíves a levelet felolvasottnak tekinteni, de az alapszabályok rendelkezéseit is megtartani.

A közgyűlés Paszlavszky József úr levelét felolvasottnak vévén, elhatározza, hogy az alapszabályoknak rendelkezéséhez képest szűkebb választás történjék Paszlavszky József és Wartha Vincze urak közt.

Az elnök a Paszlavszky József és Wartha Vincze közötti szűkebb választásra szavazatszedő bizottságul Léderrer Ábrahám elnöklete alatt Vámos Dezső és Sztéryni Hugó urakat kéri fel s a közgyűlést a szavazatok beadásának idejére felfüggeszti.

A szavazatok beadása után az elnök újra megnyitja a közgyűlést.

III.

PÉNZTÁRI JELENTÉS.

— Lengyel Istvántól. —

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Reményeink teljesülése örömmel tölti be lelkünket. Ennek az örömmel érzésével lépek a tisztelt Közgyűlés elé, hogy Társulatunk mult évi gazdasági ügyeiről, — a melyeknek lefolyása számokban kifejezve a tisztelt Közgyűlés kezében van, — némi felvilágosító megjegyzésekkel szolgáljak. Fussunk végig röviden az egyes főbb számlákon.

Alaptőkénk az év leforgása alatt 7131 frt 97 kr.-ral gyarapodott, úgy hogy mostan 107,120 frt 42 kr.-ra rüg. Az évi szaporodás megalkotásában alapító tagtársaink 610 frttal, a forgó tőke 2715 frttal, a Kőnyvkiadó-Vállalat régi ciklusai 477 frt 04 kr.-ral, egy hazánkfia 11 frt 53 kr. ajándékkal, az értékpapírok árának és névleges értékének különbözete, valamint a papír-rente konverziójából származó értékkülömbözet együttesen 3118 frt 40 kr.-ral, Bold. Prágay Károly győri ügyvéd hagyatéka 200 frttal szerepel. Egészben véve az alaptőke növekedése igen örvendetes. E növekedést hatalmasan elősegítette az, hogy a papír-rente konverziójánál az esedékes szelvény-értékekért szintén papírt kaptunk, úgy hogy maga e konverzió

nem kevesebb, mint 2935 frt 50 kr. érték-külömbözettel gazdagította az alaptőke állományát. Igaz, hogy ez a konverzió forgó tőkének kamatszámájának rovására történt, de látni fogjuk, hogy ez forgó tőkénkben semmi zavart nem okozott.

Az alaptőke egyik hagyatéki ügyét, bold. Opitzky hagyományát, a folyó évben Demetzky Gyula ügyvéd tagtársunk segítségével lebonyolítottuk, úgy hogy a végrendeleti hagyomány biztosítva van Társulatunk részére. Demetzky Tagtársunknak éveken tartó fáradozásaiért legyen szabad e helyen őszinte köszönetünket kifejeznünk.

A *forgó tőke* évi számláját a tavalival és az előiránnyal összehasonlítva, külön is bemutatom a m. t. Közgyűlésnek. Öröm rajta végig tekinteni! A bevétel minden tétele tetemesen meghaladja az előirányzatot, s viszont a kiadások tételei az előirányzat határán alul maradnak. A forgó tőke tényleges bevétel: 39,495 frt 99 kr., az előirányzottnál 3271 frt 28 kr.-ral haladja meg; a tényleges kiadás pedig 1306 frt 71 kr.-ral kevesebb az előirányzottnál. Csak így lehetett, hogy vártunk 342 frt 95 kr. maradékot, és lett 4920 frt 94 kr., vagyis 4577 frt 99 kr.-ral több mint a mennyi elő volt irányozva.

Az előirányzat készítése után különösen a bevételekben némi aggodalmaink támadtak, vajjon elérjük-e az előirányzat határát, mert az alapítványi és takarékpénztári kamatok rovattát két fejseccsapás érte; t. i. a takarékpénztár leszállította a kamatlábat, a rente konverziójánál meg szelvényértékek az alaptőke javára fordultak; visszaszámitgatni őket bajos lett volna. E rovattól egész évben félttem; de addig szorongattuk, rakosgattuk a takarékpénztárba filléreinket, hogy a kamatok rovata is nemcsak elérte a 4500 frt előirányzatot, hanem 270 frt 49 kr.-ral meg is haladta.

Tagdíjakból 21,073 frt jött be, kiadványokból az előirányzott 4500 frt helyett 5411 frt 34 kr. De legnagyobb meglepetést szereztek nekünk a tagdíjjal hátralékos tagtársaink. Anny kérő, udvarias, majd szigorúbb hangú levél után alig mertünk 600 frtot reményleni, s íme 1188 frtot fizettek be.

A tagdíjak ügyével kapcsolatban ki kell emelnem, hogy behatóan tanulmányoztuk Halász tagtársunknak a mult közgyűlésen fölvetett indítványát is, a mely szerint mindazok, kik huszonöt év óta tagtársaink, mentessenek fel a tagsági díj fizetése alól, és a Természettudományi Közölnyt tisztelet-

példányképen kapják. Vizsgálunk kellett, vajjon mily hatással lehet ez indítvány elfogadása gazdasági viszonyainkra. Az eredmény igen érdekes és meglepő. A választmány jelentései közt szó leszen ugyan e tárgyról, de mégis mint fontos gazdasági kérdésről legyen szabad róla itten röviden megemlíkezmem.

Az indítvány első pillanatra igen életrevalónak és tetszetősnek látszik és a mennyiben a legrégibb tagtársaink iránt táplált tiszteletünk kifejezését és erkölcsi megtisztelésüket czélozza: bizonyára örömmel kell azt fogadnunk.

De van a dolognak gazdasági oldala is!

Tanulmányunk szerint mostan olyan tagtársunk, a ki legalább is 25 év óta tag, van 494. Ez azt jelenti, hogy 1894-ben már mintegy 500 tagnak kellene ajándékba küldeni a Társulat folyóiratát.

Minthogy pedig épen ezelőtt 25 évvel, 1869-ben kezdődött a Társulat felvirágzása, s ettől kezdve évenként átlag 400—500 új tag választatott, világos, hogy a feant irt szám a minimum, a mely folytonosan növekedni fog huszonöt éven át, mert minél több új tag választatott, annál nagyobb a valószínűség, hogy több marad belőle 25 év multán. 1869-ben, tehát 25 évvel ezelőtt volt a tagok száma 1658, ebből van most 500 tag, tehát 30%-a az akkori létszámnak. Könnyű kiszámítani, hogy mához 25 év mulva, tehát 1918-ban 7500 tag közül már 2000-en lesznek 25 éves tagok; ezeknek évdíja csak 3 frtjával számítva is 6000 frt bevétel csökkenést okozna, a mit bajos volna máshonnan pótolni.

Az indítvány továbbá olyan formán tünteti fel a dolgot, mintha a befizetett évi díj a Társulatnál a 25 éven át mintegy tőkésített volna, s mintha a 60 frt, vagy 100 frt alapítványi tagdíj vele ki volna egyenlítve; pedig a dolog úgy áll, hogy Társulatunk a tagok fizette évi díjakat teljesen visszaadja nyomtatványok, előadások stb. alakjában a tagoknak, sőt sokszor a 3 frtból ki se telik a hátralékok bekérésére irányuló számos körlevél, postapénz, kivált mióta a Közölny évi folyama is tíz ívvel megpótlódott ugyanazon évdíj mellett.

Az évi számadások összevetéséből látjuk, hogy alaptőkének legnagyobb részében nem a megtakarított tagdíjakból származott, hanem egészen máshonnan; hiszen a forgó tőkéből 50 év leforgása alatt mindössze 46 ezer forint tőkésítettet, s így egy-egy évre

alig esik 900 frt; pedig hát ennyinél többre rüg a befizetett alapítványok kamata is. Az alaptőkét maguk a befizetett alapító tagdíjak, az eladott kiadványok és a Könyvkiadó-Vállalat megtakarított fillérei alkották meg. A tagdíjak rovata inkább csak közvetve járul az alaptőke gyarapításához; de 3 frtos tagdíj és 45 ivnyi illetmény mellett nem is járulhat közvetlenül.

Az erkölcsi megtisztelésnek mentnek kell lennie minden aggasztó gondolattól. Azt hiszem, nincsen tagtársaink között senki, a ki a Társulatnak indítványozott megtisztelését jó szívvel fogadná akkor, a mikor e megtiszteléshez mintegy 6000 frt bevételi csökkenés aggasztó gondolata csatlakozik, és akkor, a midőn a haladó kor Társulatunk iránt is mind nagyobb és nagyobb követeléseket támaszt, a melyek alól szabadulni lehetetlen, akkor, a midőn nagyobb és kényelmesebb helyiségről kell gondoskodnunk, s a mikor a költözködés nagy, nehéz, de mindenek felett költséges feladata előtt áll Társulatunk.

Az *országos érdekű kutatások* számláján rendelkezünk az állami segélyből 5095 frt 37 kr.-ral, a magánsegély számláján 700 frt 43 kr.-ral, s a tőzegügy tanulmányozására 681 frt 15 kr.-ral.

A *Könyvkiadó-Vállalatnak* negyedik, ötödik és hatodik ciklusából a kiadások levonásával még tavál is 477 frt 04 kr. alapítványt tehetünk. A hetedik ciklust még nem zárhattuk le, minthogy »A fizika történetének« második kötete még sajtó alatt van.

A nyolczadik ciklus 12,160 frt 80 kr.-t vett be a lefolyt évben, s a költségek fedezése után 926 frt 58 kr. maradékkal lépett át az 1894-ik esztendőbe. A kezdet igen biztató!

Az egyes számlák végeredményét, maradákat összegezvén, számadásom végén méltóztatik látni, hogy, beleértve a Trefort-émlék 4497 frt 86 kr.-nyi pénzalapját is, Társulatunk rendelkezése és felügyelete alatt az év végén 124,366 frt 99 kr.-nyi érték volt készpénzben, takarékpénztári betétekben, kötvényekben, s a Földhitelintézetnél elhelyezett értékpapirokban.

Ezekben nyilvánultak, mélyen tisztelt Közgyűlés, a mult év gazdasági mozgalmái; és ha az év kezdetén készített előirányzat nem egyéb, mint számokba öntött reménység: akkor a mult esztendőhöz csatolt minden reménységünk oly szípen teljesedett, hogy megelégedéssel tekinthetünk reá vissza, kívánván: adjon a jó sors Társulatunknak

megint ilyen esztendőt, és akkor bátran nézünk a költözködés nehéz és költséges fáradalmai elé.

A PÉNZTÁR ÁLLÁSA 1893 VÉGÉN.

I. ALAPÍTVÁNYOK SZÁMLÁJA.

B e v é t e l :

<i>Készpénz :</i>	frt	kr.
Maradék 1892-ről	3403	45
Pártoló és örökítő tagdíjakból ..	310	—
Ajándékból	11	53
Kiváltott kötvényért	100	—
Konvertált papirokért	35	50
Értékpapírok beváltásából	4400	—
A forgó tőke alapítványa	2715	—
Könyvkiadó Vállalat alapítványa ..	477	04
	<u>11452</u>	<u>52</u>

Értékpapír :

Maradék 1892-ről	93700	—
Vásárolt értékpapírok	8600	—
Konvertált papirokból	37600	—
Pártoló és örökítő tagdíjakból ..	300	—
	<u>140200</u>	<u>—</u>

Kötelezvények :

Maradék 1892-ről	2885	—
Végrendeleti hagyomány	200	—
	<u>3085</u>	<u>—</u>

K i a d á s :

<i>Készpénz :</i>	
Papírok vásárlására	8417 10
<i>Maradék 1894-re :</i>	
a) A Társulat számláján	2949 37
b) Földhitelintézetnél	86 05
	<u>11452 52</u>

Értékpapír :

Kisorsolt értékpapírok	4400	—
Konvertált papírok	34700	—
<i>Maradék 1894-re</i>	101100	—
	<u>140200</u>	<u>—</u>

<i>Kötelezvény, kiváltott</i>	100	—
<i>Maradék 1894-re</i>	2985	—
	<u>3085</u>	<u>—</u>

Tényleges alaptőke 1893 végén:

Készpénz	2949 37
Értékpapír	101100
Kötvény	2985
Követelés a Földhitelintézetnél ..	86 05
	<u>107120 42</u>

II. FORGÓ TÖKE SZÁMLÁJA.

Bevétel:	frt kr.
Maradék 1892-ről	5224'71
Oklevelek díja	992'—
Tagok évdíjai	21073'—
Évdíj-hátralékok	1188'—
Előre fizetett tagdíjak	520'—
Eladott kiadványok	5411'34
Vegyések	316'45
Kamatok, szelvények	4770'49
Összesen	39495'99

Kiadás:

A »Természtud. Közlöny«-re...	11676'22
Népszerű előadásokra	4808'31
Könyvtára	2199'98
Oklevelek kiállítására	265'30
Kisebb nyomtatványokra	584'28
Irodai költségekre	163'50
Lakásbére	1681'76
Bútorokra és eszközökre	98'40
Fűtésre és világításra	374'46
Pósta költségekre	305'60
Vegyes kiadásokra	465'37
Tiszti díjazásra	6218'87
Szolgák fizetésére	1200'—
Rendkívüli kiadások	1218'—
Pályakérdés	600'—
Átirás az alaptökéhez	2715'—
<i>Maradék 1894-re...</i>	<i>4920'94</i>
Összesen	39495'99

III. ORSZÁGOS ÉRDEKŰ KUTATÁSOK.

Bevétel:

<i>Allami segélyből:</i>	
Maradék 1892-ről	3360'52
Segély 1893-ban	4000'—
Összesen	7360'52
<i>Magánsegélyből, 1892-rőlmaradék</i>	
Semsey Andor úrtól a Csetrás hegység vizsgálatára	950'43
Összesen	1000'43
<i>Tösegkutatásokra:</i>	
Maradék 1892-ről	773'74

Kiadás:

<i>Allami segélyből:</i>	
Irói díjak, kutatások	750'—
Rajzok, műlapok	285'92
Nyomatás, sajtó alá rendezés	929'23
Berichte segélydíja	300'—
<i>Maradék 1894-re...</i>	<i>5095'37</i>
Összesen	7360'52

<i>Magánsegélyből:</i>	
Kutatásokra	300'—
<i>Maradék 1894-re...</i>	<i>700'43</i>
Összesen	1000'43

Tösegkutatásra:

Rajzok, eszközök	35'60
Kisebb nyomtatványok	15'—
Posta, vegyes, kis kiadások	41'99
<i>Maradék 1894-re...</i>	<i>681'15</i>
Összesen	773'74

IV. KÖNYVKIADÓ VÁLLALAT.

Bevétel:

IV. ciklusban (1881—83)	343'95
V. ciklusban (1884—86)	182'80
VI. ciklusban (1887—89)	197'75
Összesen	724'50

VII. ciklus (1890—92):

Maradék 1892-ről	689'89
Évi díjaktól s könyvekből	775'68
Összesen	1465'57

VIII. ciklus (1893—1895):

Évi díjaktól	8505'80
M. T. Akadémia évi segélye	2000'—
Kötésdíjak	1655'—
Összesen	12160'80

Kiadás:

A IV—VI. ciklusban (1881—89):

Tiszti díjazásokra	108'61
Könyvek bekötésére és vegyesekre	138'85
Alapítványul iratott	477'04
Összesen	724'50

VII. ciklus (1890—1892):

Irói díjak	125'—
Kötésdíjak	800'—
Kezelési tiszti díj	116'33
<i>Maradék 1894-re...</i>	<i>424'24</i>
Összesen	1465'57

VIII. ciklus (1893—1895):

Irói díjak	1704'30
Rajzok, metszetek, műlapok	1328'01
Kis nyomtatvány, posta, vegyes	619'36
Művek nyomtatása	3946'78
Kezelési tiszti díj	1275'97
Szolgafizetés	600'—
Kötésdíjak	1760'—
<i>Maradék 1894-re...</i>	<i>926'58</i>
Összesen	12160'80

V. PÉNZTÁRI EGYBEVETÉS.

Bevétel:	frt kr.
Takarékpénztári betétel 1892-ről	12300 ⁰⁰ —
Készpénzmaradék 1892-ről:	
a) A társulatnál	1932 ⁷⁷
b) A Földhitelintézetnél	169 ⁹⁷
Alaptőke készp. bevétele 1893-ban	8049 ⁰⁷
Forgó tőke készp. bevét. 1893-ban	34271 ²⁸
Orsz. kutatások 1893. évi bevétele	4050 [—]
Könyvek. Vállalat 1893. évi bevétele	13660 ⁹⁸
	<u>74434⁰⁷</u>

Kiadás:

Alaptőke készpénzből	8417 ¹⁰
Forgó tőke 1893. évi kiadása	34575 ⁰⁵
Országos kutatások kiadása	2657 ⁷⁴
Könyvkiadó Vállalat kiadása	13000 ⁰⁵
Takarékpénztárban van készpénz	14700 [—]
Követelés a Földhitelintézetnél	86 ⁰⁵
Maradék 1893-ra készpénzben	998 ⁰⁸
	<u>74434⁰⁷</u>

VI. TISZTA-VAGYON:

Alaptőke készpénz, értékp., kötv.	107120 ⁴²
Forgó tőke maradéka	4920 ⁹⁴
	<u>112041³⁶</u>

(Az itt kimutatott tiszta-vagyon összegén, 11,2041 frt 36 kron felül, rendelkezik a *Könyvkiadó Vállalat* 1350 frt 82 kr., az *országos érdekű kutatások és közlemények számlája* 6476 frt 95 kr., a Társulat felügyelete alatt levő Trefort-émlék pénzalapja 4497 frt 86 kr. készlettel, úgy hogy a Társulat felügyelete alatt mai napon 124366 frt 99 kr.-nyi érték van.)

Budapest, 1893 december 31-ikén.

LENGYEL ISTVÁN,
pénztárnok.

A választmány részéről kiküldött szám- és pénztárvizsgáló bizottság:

DR. FRÖHLICH IZIDOR, s. k.

DR. STAUB MÓRICZ, s. k.

A közgyűlés részéről kiküldött szám- és pénztárvizsgáló bizottság:

DEMETZKY GYULA, s. k.

SOMOGYI RUDOLF, s. k.

IV.

KÖNYVTÁRNOKI JELENTÉS.

— Heller Ágosttól. —

Tisztelt Közgyűlés!

A Társulatunktól könyvtárának fejlesztésére évenként fordított összegnek és a beérkező számos cserepéldánynak köszönhető, hogy a könyvtár a lefolyt évben is szépen gyarapodott. Mint a megelőző, úgy mostani jelentésemben is arra törekszem, hogy a könyvtár jelenlegi állapotát célszerűen csoportosított néhány számadattal jellemezzem.

Az összes könyvvállomány 17 csoportba van osztva s a következő számokat tünteti fel: Anthropológia 331, Philosophia és tudománytörténelem 906, Chemia 459, Csillagászat és meteorológia 412, Geographia és útleírások 684, Gazdaságtan 385, Zoológia 556, Botanika 453, Mineralógia és geológia 428, Orvosi tudományok 1667, Physiologia és anatómia 325, Physika 798, Encyclopaediák 206, Folyóiratok 297, Társulatok kiadványai 322, Vegyesek 471, Hungarica 518 mű.

A törzskönyvbe írt művek száma az 1893-iki év befejeztével e szerint 9218, tehát az 1892 végén kimutatott 8947 művel szemben a gyarapodás 271 mű, úgymint 264 kötet, 102 füzet és 5 atlasz, vagy összesen 371 darab. Ezek a számok azonban még nem fejezik ki a könyvtár teljes gyarapodását, minthogy ehhez számítandó még néhány száz darab társulati kiadvány, mely a rendes kiadványcsere útján érkezik a könyvtárba, továbbá a folyóiratok mult évfolyamát alkotó, száznál több kötet, végül a már régebbi idők óta folytatás alatt levő nagyobb műveknek a lefolyt évben megjelent füzeteti, illetőleg kötetei.

Mint rendesen, úgy a jelen év elején is megolvastuk a könyvvállomány darabszámát. Ez a szám a folytatásos kiadványok következtében minden terjedelmesebb könyvtárban fluktuációnak van alávetve, úgy hogy a számításnak többé-kevésbé mindig csak hozzávetőleges értéke van.

A jelentésemre vonatkozó időben tett megolvasás szerint a könyvtárban 1893 végén volt 18,367 darab, ki volt kölcsönözve 483 darab; e szerint a könyvvállomány teljes összegben 18,850 darabot tesz. Minthogy 1892 végén a könyvtárban 18,235 darabot olvastunk meg, az 1893-iki szaporulat 615 darabot tett, melyből a fent említett szám kivonása után 244 darab marad, mint a cserepéldányok és a bekötött folyóiratok száma.

Legkevesebb változást tapasztalunk a folyóiratok osztályában. A lefolyt évben járatott folyóiratok száma 106.

Társulatunk jelenleg 199, részint hazai, legnagyobb részét külföldi tudományos társulattal és intézménnyel folytatja a kiadványcserét. Földrajzi tekintetben ezek következőkép oszlanak el: Magyarország van 27, ausztriai 22, németországi 57, oroszországi 9, olasz 11, svájci 7, francia 10, angol 5, belga 4, németalföldi 2, svéd-norvég 5, észak-amerikai 31, délamerikai 7, ausztráliai 2. A mi a tudományos kiadványcsere szervezését illeti, mindezek élén a hatalmas washingtoni »Smithsonian Institution« áll, mely nemcsak a saját, hanem az Egyesült-Államok kormánya, valamint az államok területén fennálló valamennyi tudományos intézmény kiadványaira nézve az egész tudós világgal közvetíti a közlekedést. Kiemelendő továbbá a berlini, bécsi és római akadémia, a bécsi geológiai birodalmi intézet és számos más ily tudományos intézmény, mely könyvtárunkat évről évre becses kiadványokkal gyarapítja.

A lefolyt évben a kiadványcserét a következő négy tudományos egyesülettel indítottuk meg: Országos magyar gazdasági egyesület Budapesten, Entomologischer Verein Bécsben, Société scientifique de Chili, Santiago de Chiliben és Australian Museum Sydneyben.

Ha könyvtárunkban egyrészt bizonyos tudományos tőkét gyűjtünk, melyet utánunk remélhetőleg még számos nemzedék élvezni fog, s áldani fogja azok emlékét, kik e szellemi kincset, anyagi áldozatot és fáradságot nem kímélve, gyűjtötték: másfelől fontossággal bír az a kérdés is, hogy mennyire kamatozik ez a tőke már jelenleg.

Valamely könyvtár használati értékének igen fontos tényezője a czélszerű elhelyezés, a mely minden részében könnyen hozzáférhetővé teszi. Midőn a Társulat mintegy húsz évvel ezelőtt mostani helyiségét elfoglalta, könyveit kényelmesen elhelyezhette. Midőn azonban ezóta a könyvtár legalább háromszor akkorává nőtt, mindinkább mutatkozott annak a szükségé, hogy a Társulat oly helyiségre tegyen szert, hol a könyvek a berendezés szabta felállításban el legyenek helyezhetők. Éveken keresztül ugyan iparkodtunk a rendelkezésre álló szűk térben a könyveket mindenféle fufanggal mind a három dimenzió szerint elhelyezni, hanem »sunt certi denique fines« és így ma-holnap a fizikai

lehetetlenség, a könyvek anyagának áthatatlansága határt szabott volna a könyvtár további terjeszkedésének.

Ezért már két év óta komolyan foglalkoztunk a lakásváltozás kérdésével azon szándékkal, hogy szert tegyünk oly helyiségre, melyben nemcsak a meglévő könyvek czélszerűen és a könyvtár terjeszkedésére való tekintettel elhelyezhetők legyenek, hanem a hol azonkívül a könyvtárt használó tagoknak az eddigi szűk helyiségek helyett kényelmes, tágas olvasótermet állíthassunk rendelkezésükre. Reméljük, hogy e kérdés a legközelebbi hetekben kielégítő megoldást fog találni.

A mi a könyvtár használatát illeti a lefolyt év alatt, álljanak itt a következő adatok: A könyvtárból 250 társulati tag 1189 művet kölcsönzött ki, melyek 1645 kötetet tesznek. Ezekből jelenleg 193 tagtársnál 483 kötet van kint házi használatra. Az olvasóteremben a kiválmalmi lapok tanúsága szerint 465 művet használtak.

A lefolyt évben új könyvek beszerzésére és kötésére 2199 ft 98 kr.-nyi összeg fordítatott.

—

Az elnök a tisztii jelentések befejezése után előadja, hogy a választmány a mult évi számadásokat, a pénztárt és a könyvtárt kiküldött bizottságokkal megvizsgáltatta, s hogy a számadásokat meg a pénztárt azonkívül az a bizottság is megvizsgálta, melyet a mult évi közgyűlés küldött volt ki e czélra.

A titkár felolvassa e bizottságok jelentéseit:

1. Fröhlich Izidor és Dr. Staub Móríc z urak, mint a választmány részéről a számadások és a pénztár megvizsgálására kiküldöttek, a számadások hitelesítő lapjára a következő záradékot írták: »Jelen számadás teteleit úgy egymással, valamint a könyvekkel, a pénztárral és a Társulat értékpapírjairól a Magyar Földhitelintézet által 1893. évi junius 30-ikán kiállított letéti elismervénnyel összehasonlítottuk és azokat minden tekintetben rendben találtuk. Kelt Budapesten, 1894 januárjús 8-ikán.

2. Demetzky Gyula és Somogyi Rudolf urak, mint a számadások és pénztár megvizsgálására a mult évi közgyűléstől kiküldöttek, a pénztári számadások hitelesítő lapjára a következő nyilatkozatot írták: »Alulírottak, mint a közgyűlés által kiküldött szám- és pénztárvizsgálók úgy a számadási könyveket mint a pénztári kész-

letet és az értékpapírokat megvizsgáltuk, azaz, az értékpapíroknak a Földhitelintézetnél történt letételéről szóló elismervényeket összehasonlítottuk a pénztári kimutatásokkal és a számadásokat rendben, a pénztári készletet, valamint az értékpapírok jegyzékét a számadásilag kimutatott mennyiségben hiány nélkül találtuk. — Budapest, 1894 januárius 15-ikén.

3. Wartha Vincze, Semsey Andor és Mágócsy-Dietz Sándor urak, mint a választmánytól a könyvtár megvizsgálására kiküldöttek, a következő jelentést tették: »Alulírottak a könyvtár megvizsgálására kiküldetvén, tisztelettel jelentjük, hogy megbízatásunkban a mai napon eljártunk, a Társulat könyvtárát megvizsgáltuk. Örömmel jelentjük, hogy Társulatunk könyvtárának kezelésénél mindent szabályszerű rendben találtunk: a könyvtári leltár és egyéb lajstromok pontosan vezetettek, a kikölcsonzótt könyvek nyilvántartása, a folyóiratok és cserepéldányok jegyzéke teljesen szabályszerű, s általában az egész könyvtárban rendet és pontosságot tapasztaltunk. Budapest, 1894 januárius 8-ikán.

Az elnök a tiszti jelentésekkel kapcsolatban kérni a közgyűlésen jelenlevőket, van-e valakinek észrevétele a felfolvasott jelentésekre, avagy tudomásul veszi-e a közgyűlés a tiszti jelentéseket.

A Közgyűlés a tiszti jelentéseket egyhangúlag tudomásul veszi.

Az elnök jelenti, hogy a bizottság elkészült ama szavazatok összeszámolásával, a melyek az első titkárra adtak be; a bizottság jelentése szerint beadott 81 szavazat, melyből Wartha Vincze 44, Paszlavszky József 37 szavazatot kapván, Wartha Vincze 7 szótöbbséggel első titkárnak választottat.

A Közgyűlés a választás eredményének kihirdetését éljenzéssel fogadja.

Napirenden vannak a Választmány jelentései:

Lengyel Béla első titkár a Választmány nevében előterjeszti:

Tisztelt Közgyűlés.

Az 1893. évi januárius 18-ikán tartott közgyűlésen Halász Dezső tagtárs úr a következő indítványt terjesztette elő:

»Az alapszabályok 5. szakaszának c) pontja után tétessék: d) Mindazon társulati tagok, a kik 25 éven át szakadatlanul fizet-

ték az évi 5 frtos, illetve (vidékiek) az évi 3 frtos rendes tagsági díjakat, és így 125 frttal illetve 75 frttal járultak a Társulat megszilárdításához: az örökítő tagok közé soroztatnak, s jövőre tiszteletpéldányul kapják a Társulat folyóiratát.

Ezt az indítványt a közgyűlés a Választmányhoz tette át javaslatlétel végett.

A választmány behatóan tanulmányozta az ügyet és október 18-iki ülésében a következő megállapodásra jutott, s javaslatát a következőkben terjeszti elő:

Azt a gondolatot, hogy Társulatunk legrégebbi buzgó tagjai Társulatunk részéről lehetőleg erkölcsi elismerésben részesüljenek, a választmány elvben örömmel magáévá teszi, s elfogadását ajánlja a t. Közgyűlésnek. Tekintetbe véve azonban, hogy

1. a tagsági díjakat teljesen visszaadja évenként a társulati tagoknak nyomtatványokban, előadásokban és könyvekben, szóval illetményekben, úgy hogy azokból anyagi haszon nincsen s így a 25 éves tag évdíjából semmi alapítvány nem származik, a melynek kamata fedezné a tagilletmények költségeit; tekintve továbbá,

2. hogy az indítvány ily alakban való elfogadása Társulatunknak tetemes anyagi áldozatába kerülne, úgy hogy most 1500—2000 frttal, 25 év multán évenként mintegy 6000 frttal csökkentené a forgó tőke bevételét, a mely csökkenést máshonnan pótolni nem igen lehetne, pedig a haladó idő mind több és több követeléssel áll elő Társulatunk életében is; tekintetbe véve végül,

3. hogy a ki 25 éven át szívesen fizette tagdíját, s Társulatunk nemes törekvései iránt érdeklődik, arra nézve a különben is aránylag csekély tagdíjnak elengedése nem látszik valamely számbavehető erkölcsi megtisztelésnek:

a választmány az indítványt mostani alakjában és szövegezésében nem ajánlhatja a t. Közgyűlés pártolásába és elfogadására.

Helyette a következő szövegezést ajánlja elfogadásra az ügyrendbe iktatni:

»Azon tagok, kik egy félszázadon, 50 éven át állandóan hű és buzgó tagjai Társulatunknak, évenként a közgyűlésen bejelentendők, hogy esetleg a közgyűlés a legcélszerűbbnek látszó erkölcsi kitüntetésökről gondoskodhassék.

A közgyűlés a választmány előterjesztését egyhangúlag elfogadja.

Az elnök jelenti, hogy két tagtársunk

már 53 év óta, egy tagtársunk 52 és egy tagtársunk már 50 év óta tagja a Társulatnak.

Indítványozza, hogy a mai közgyűlés meleg üdvözlését és köszönetét tolmácsolja ezen tagtársainknak ama ragaszkodásukért és buzgalmokért, mellyel Társulatunk iránt ily nagy időn át viseltettek.

A közgyűlés elhatározza, hogy Jedlik Ányos és Müller Bernát uraknak, a kik 53 év óta, Török József úrnak, a ki 52 év óta és Höbling Miksa úrnak, a ki 50 év óta tagja a Társulatnak, a mai közgyűlésből üdvözlő és köszönő irat intéztessék.

A titkár előterjeszti, hogy Kalcinszky Sándor tagtársunk a mult évi közgyűlésen indítványt tett megfelelőbb lakás keresése ügyében.

A közgyűlés a pénztárnoki jelentésből tájékozást szerzett a lakásügy állásáról s az eddig történetek tudomásul veszi.

A titkár az alakulandó chemiai szakosztály és a Társulat közötti viszonyra vonatkozólag jelenti, hogy a Természettudományi Társulat mult évi október havi választmánya a chemiai szakosztály megalakulását és egy chemiai szakfolyóirat megindítását és segélyezését elvben helyeselte és elfogadta. A Társulat és a szakosztály viszonyának közelebbi meghatározására egy bizottságot küldött ki, a mely tanácskozás után a következőkben állapotott meg.

A Társulat támogatását a következő módon véljük megvalósíthatónak:

1. A Társulat az 1895-ben meginduló chemiai folyóiratot a szükséghez képest az első években legfeljebb évi 1500 frt erejéig segélyezi 500 előfizető társulati tag létében. Minden további 100 előfizetővel a szubvenczió 100 frttal kevesebb lesz. A folyóirat havonként legalább 2 ivnyi terjedelemben jelenik meg.

2. A kik a chemiai folyóiratra alapítványt tesznek, egyszersmindenkorra 100 forintot fizetnek a folyóirat megindítása és fenntartása érdekében. A folyóirat évi előfizetési díja a Királyi Magyar Természettudományi Társulat tagjaira nézve évi 3 frt, nem tagokra nézve a bolti ár 5 frt.

3. Az ekként befolyó összegeket a Társulat szedi be és »chemiai alap« czimén külön kezeli; tehát nyilván tartja és állásáról a szakosztály elnökét minden új évfolyam megindítása előtt legalább három hónappal előbb értesíti. Ha a folyóirat bármiféle oknál

fogva megszűnnék, a Társulat az alapítóknak, ha követelnék, a befizetett tőkét kamatok nélkül visszaszolgáltatja.

4. A chemiai szakosztály elnökének utalványára a Társulat a chemiai folyóirat munkadíjait, a nyomdaköltségeket és a revizorok meg a szerkesztő tiszteletdíjait kifizeti. Gondoskodik a folyóiratnak kinyomtatásáról a chemiai alap rovására és legalkalmasabbnak mutatózó szétküldéséről.

A chemiai szakosztály ügyeit egy saját kebeléből választott elnök, alelnök, jegyző, szerkesztő, ezeket beleértve összesen hét tagból álló bizottság vezeti. A bizottság két tagjának a Társulat választmányi tagjának kell lenni. A szakosztály bizottsága:

1. Gondoskodik a szakosztály üléseinek összehívásáról és a szakelőadásokról.

2. Azon tárgyak előkészítéséről, melyek a szakosztály tanácskozása alá kerülnek.

3. A chemiai folyóirat szerkesztéséről, melynek czíme lesz: »Magyar chemiai folyóirat« és címlapján ki lesz tüntetve, hogy a Kir. Magy. Természettudományi Társulat segélyezésével jelenik meg. Ennek korrektúrája a szerkesztő feladata.

4. A Társulat részére a chemiai érdekű kérdéseket elintézi, s általában a Társulat közös érdekeiben, mint a Társulatnak állandó chemiai bizottsága szerepel.

5. Gondoskodik, hogy a Társulat részére alkalmilag közérdekű chemiai előadások vagy ciklusok tartassanak.

6. Gondoskodik, hogy időnként a Term. tud. Társulat Közönlvényében közérdekű chemiai cikkek jelenjenek meg.

7. Évenként rövid jelentést tesz a Term. tud. Társulat Választmányának a szakosztály működéséről.

8. A Társulat igazgatója a folyóiratnak minden előfizetési díja után, az alapítványokat és a Társulat segélyét bele nem értve, fardozásának jutalma fejében 10%-ot kap.

9. A szakosztály ülésein a Társulatnak minden tagja részt vehet, szavazati jogok azonban a szakosztály ügyeiben csak a folyóirat alapító és előfizető tagjainak van.

A Közgyűlés a jelentést örvendetes tudomásul veszi és elfogadja.

A titkár jelenti, hogy a Bugát-alapból hirdetett ásvány-földtani pályakérdés meddő maradt, azonban a választmány ajánlja, hogy a pályakérdés újra kitűzessék és a pályadíj 100 frttal növeltessék. — Tudomásul vétetik.

A titkár jelenti, hogy Margó Tivadar egyetemi tanárnak a Társulat félszázados jubileuma alkalmából tett 500 frtos alapítványa négy évi kamata (100 frt) olyan állattani dolgozat külön jutalmazására fordítatik, melynek tárgya összehasonlító morfológiai, önálló kutatáson alapszik, tudományos értékű és a lefolyó négy év alatt (1892—95) a Társulat folyóirataiban megjelenő hasonló munkák között a legjobbnak bizonyul. — Tudomásul szolgál.

A titkár előterjeszti, hogy a folyó évben az országos érdekű kutatások köréből állattani munkákra kerül a sor; kéri a közgyűlést, hogy e célra 1000 (egyezer) frtot tűzzön ki.

A közgyűlés az indítványt elfogadja, s a pályázatnak a szokott módon való kihirdetését elhatározza.

A titkár jelenti, hogy a mult közgyűlés óta örökltő tagsági alapítványokat tettek:

Goldberger Lajos	100	frtot
Grittner Albert	200	»
Ráth Arnold	200	»
Rombauer Emil	60	»
Rombauer Tivadar	50	»
Schuschny Henrik	100	»
Gelléri Szabó János	100	»

Tudomásul van.

Lengyel Béla első titkár bejelenti, hogy a lefolyt évben társulati tagokul megválasztattak 478-an, elhunytak 74-en. kilépéseket jelentettek 229-en, kitoröltettek 148-an, s hogy a tagok létszáma 7729.

A közgyűlés a tagok neveit, minthogy a Közlöny »Társulati ügyek« című rovatában mindenkor közöltettek, felolvasottaknak tekinti és megválasztásukat tudomásul veszi.

Az elnök az 1894. évi számadások megvizsgálására Demetzky Gyula, Kindermann József és Somogyi Rudolf urakat jelöli ki.

A közgyűlés ezt elfogadja s a nevezett tagokat a számadások és a pénztár megvizsgálására fölkeri.

A napirend értelmében indítványok vannak a soron.

Lengyel Béla első titkár jelenti, hogy Kenessey László társulati tag irásban a következő indítványt terjeszti a közgyűlés elé:

»Határozza el a közgyűlés Magyarország természettudományi monografiájának a millennium ünnepére való kiadását, mely magában foglalja kimerítően s részletesen, lehe-

tőleg népszerű stílusban: 1. Magyarhon oro- és hidrográfiai leírását, 2. meteorológiai viszonyait, 3. geológiáját, 4. ásványtanát, 5. növénytanát, 6. állattanát és 7. természettudományi vizsgálódásainak történetét és irodalmát.«

A titkár kéri a közgyűlést, tenné át az indítványt a választmányhoz.

A választmányhoz utasítatik.

Simonkai Lajos társulati tag kéri a közgyűlést, utasítaná a választmányt a szakértekezetek és a Társulat közötti viszonyt szabályozó ügyrend készítésére.

Az elnök és a titkár felvilágosításai után, hogy tudniillik az ügyrend készítésének magukból a szakértekezetekből kell kiindulnia, s hogy a választmány az ügygel már is foglalkozik, az indítványozó visszavonja indítványát s a felvilágosítást megnyugvással tudomásul veszi.

A napirend értelmében a választások eredményének kihirdetése van a soron.

Az elnök jelenti, hogy a szavazatszedő bizottság elnöke az ő kezébe tette le a választási jegyzőkönyvet, melynek értelmében beadott 87 szavazat, melyből 4 érvénytelennek nyilvánított.

Megválasztottak:

Állattanra: Herman Ottó 66, Horváth Géza 66 és Chyzer Kornél 45 szavazattal; *Ásvány-földtanra:* Szabó József 76, Lóczy Lajos 75, Semsey Andor 62, Schmidt Sándor 50 és Pethő Gyula 39 szavazattal; *Chemidra:* Lengyel Béla 77, Than Károly 77 és Schenek István 47 szavazattal; *Élettanra:* Thanhoffer Lajos 81, Pertik Ottó 52 és Mihalkovics Géza 48 szavazattal; *Növénytanra:* Borbás Vincze 53 és Bedő Albert 48 szavazattal; *Fröhlich Izidor* 75, Konkoly Miklós 74, Wittmann Ferencz 53, Bartoniek Géza 46 és Kövesligethy Radó 46 szavazattal.

Az elnök indítványozza, hogy a Közgyűlés köszönetet szavazzon a szavazatszedő bizottságnak, mit a Közgyűlés elfogad.

Az elnök kijelenti, hogy a napirend ki van merítve; a jelenlévő tagoknak köszönetet mond a figyelemért, mellyel a tárgyalást kísérték és a közgyűlést berekeszti.

A közgyűlés az elnök éltetésével oszlik szét.

Az egész választmány tagjai 1894-re a következők:

Allattanra: Chyzer Kornél, Entz Géza, Frivaldszky-János, Herman Ottó, Horváth Géza, Margó Tivadar.

Növénytannra: Bedő Albert, Borbás Vincze, Jurányi Lajos, Klein Gyula, Mátyás-Dietz Sándor, Staub Móricz.

Ásvány- és földtannra: Krenner József, Lóczy Lajos, Pethő Gyula, Schmidt Sándor, Semsey Andor, Szabó József.

Chemiiarra: Fodor József, Ilosvay Lajos, Lengyel Béla, Schenek István, Than Károly.

Élettannra: Csapodi István, Klug Nándor, Laufenauer Károly, Mihalkovics Géza, Pertik Ottó, Thanoffer Lajos.

Természettannra: Bartoniek Géza, Fröhlich Izidor, Konkoly Miklós, Kövesligethy Radó, Schuller Alajos, Wittmann Ferencz.

LEVÉLSZEKRÉNY.

TUDÓSÍTÁSOK.

(10.) *A »Magyar chemiai folyóirat« első alapítványa.* Than Károly egyetemi tanár, Társulatunk tiszteleti tagja. Szily Kálmán társulati elnökhöz a következő levelet intézte: A K. M. Természettudományi Társulat közmívelődési érdekeinknek, meggyőződésém szerint, nagy szolgálatot tett, mikor az ásványtani és chemiai szakértekezésében tett indítványomra a chemiai szakosztály megalakulását és »magyar chemiai folyóirat« megindítását az utolsó közgyűlésen jóváhagyta, sőt anyagi és erkölcsi támogatását is elhatározta, egyelőre évenként 1500 forint segélyben részesíti.

E nemes cél előmozdításához magam részéről is hozzá kívánok járulni, és a Természettudományi Közlöny jelen számában megjelent felhívás kapcsán értesítem Nagyságodat, hogy a »Magyar chemiai folyóirat« megvalósítása érdekében a »chemiai alap« javára *egy ezer forint* alapítványt teszek azon kéréssel, hogy a folyóiratnak élet-hosszomiglan két példányát kapjam. Egyszermind van szerencsém e célra kétezer korona értékű m. k. koronajáradékot ide mellékelni.

Budapest, 1894 februárius 5-ikén.

Öszinte üdvözléttel

THAN KÁROLY,

a K. M. Term. tud. Társulat tiszt. tagja.

(11.) *Magyarországi időjárása 1893 december havában.* A lefolyt december tartós enyhességével és hóban való szegénységével tűnik ki és egészben ködös, enyhe téli hónap emléket hagyta hátra. Nem számítva azt a mérsékelt hideget, mely 3-ika és 7-ike között, továbbá a hó utolsó négy napján uralkodott,

'a hőmérő az egész hónapon keresztül jobbra a fagyponot fölött állott, sőt éjjel is csak szórványosan szállott 0° alá. A havi középben, ha több évi átlagos értékével összehasonlítjuk, határozott többlet mutatkozik:

	1871-90	1893 C.-fokban	Eltérés
Késmárkon	—0·4	—3·7	+3·3
Selmeczbányán	—1·1	—2·4	+1·3
Pozsonyban	1·1	—0·6	+1·7
Kőszegen	0·3	—1·1	+1·4
Budapesten	0·6	—1·0	+1·6
Szegeden	1·7	—0·7	+2·4
Ungvárt	1·1	—1·5	+2·6
N.-Szebenben	—1·0	—1·9	+0·9

Ez összehasonlításból látszik, hogy a hőmérséklet pozitív eltérése általános, s hogy helyenként igen tetemes, sőt néhol 2 egész fokot is meghalad. Mellőzve a zord éghajlatú hegyvidéket, azt találni, hogy az ország javarészeben a fagymentes napok túlnyomó számban vannak. (Budapestben számuk kétszer akkora, mint a fagyos napoké.)

A hőmérsékletét menetét némiképen a budapesti pentadértékek tükrözik vissza, melyek ez idén december 2—6-ikáig —2·7°, 7—11-ikéig 1·4°, 12—16-ikáig 3·1°, 17-ikétől 21-ikéig 2·6°, 22—26-ikáig 2·3°, és 27-ikétől 31-ikéig —2·7° voltak és 20 évi átlagos értékeikkel szemben: 1·3°, —0·8°, —1·3°, —0·3°, —1·8°, —3·0° az első kivételével állandó fölösleget tanusítanak.

A hőmérséklet havi ingadozása nem volt olyan nagy, mint más években, mivel a maximum, mint a minimum abszolút értékben kisebb volt a rendesnél. Ez alól kivételt tesz Erdély, hol a hó végén aránylag igen ala-

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.